

Artur Möller

För båda könen. Satirer och kåserier af Au revoir (Artur Möller)

Stockholm. Albert Bonniers förlag. 1911.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Göteborgs universitetsbibliotek.

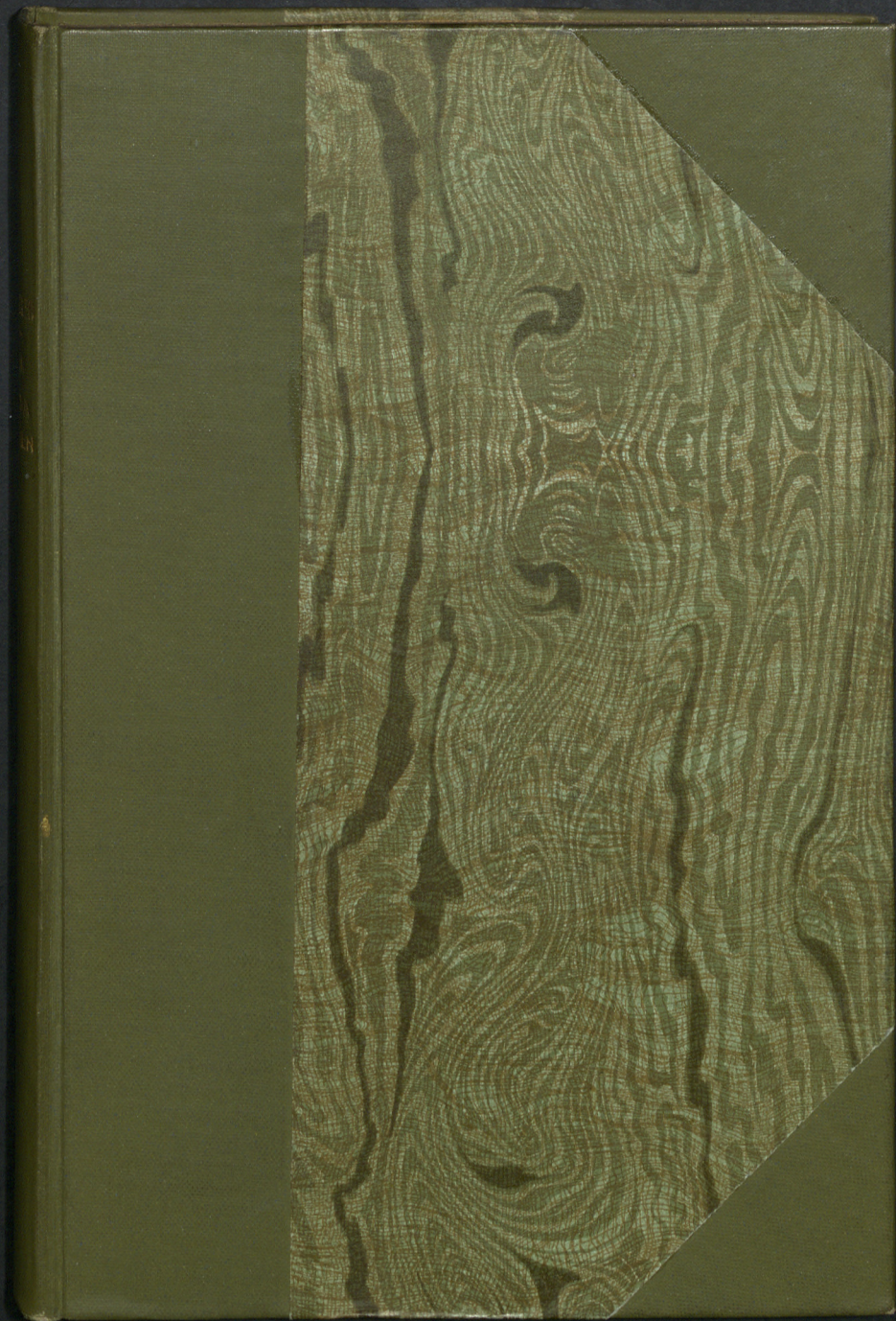
Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Göteborgs universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/MöllerA/titlar/FörBådaKönen/faksimil?om-boken>

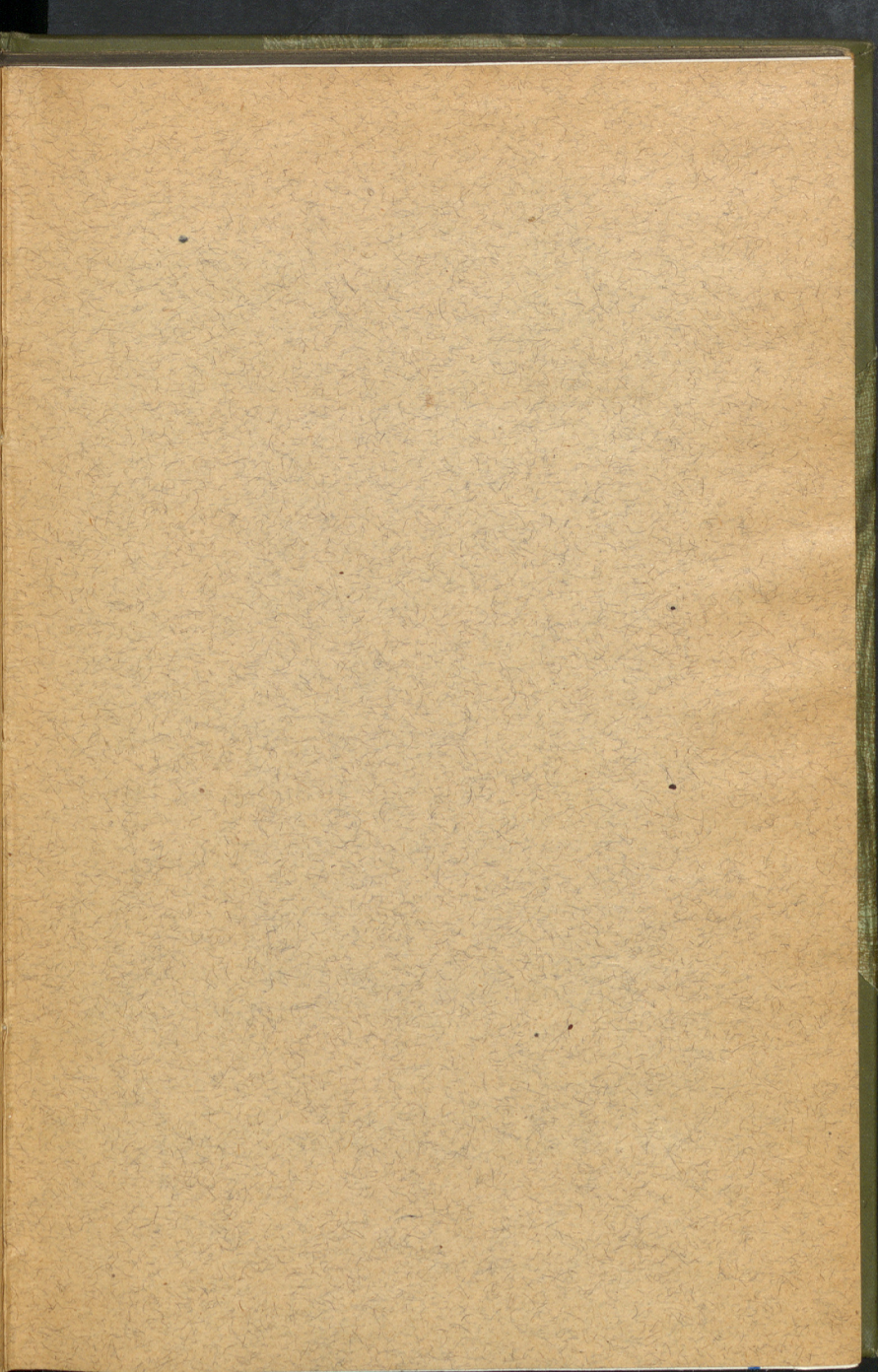
Permanent länk (URN):

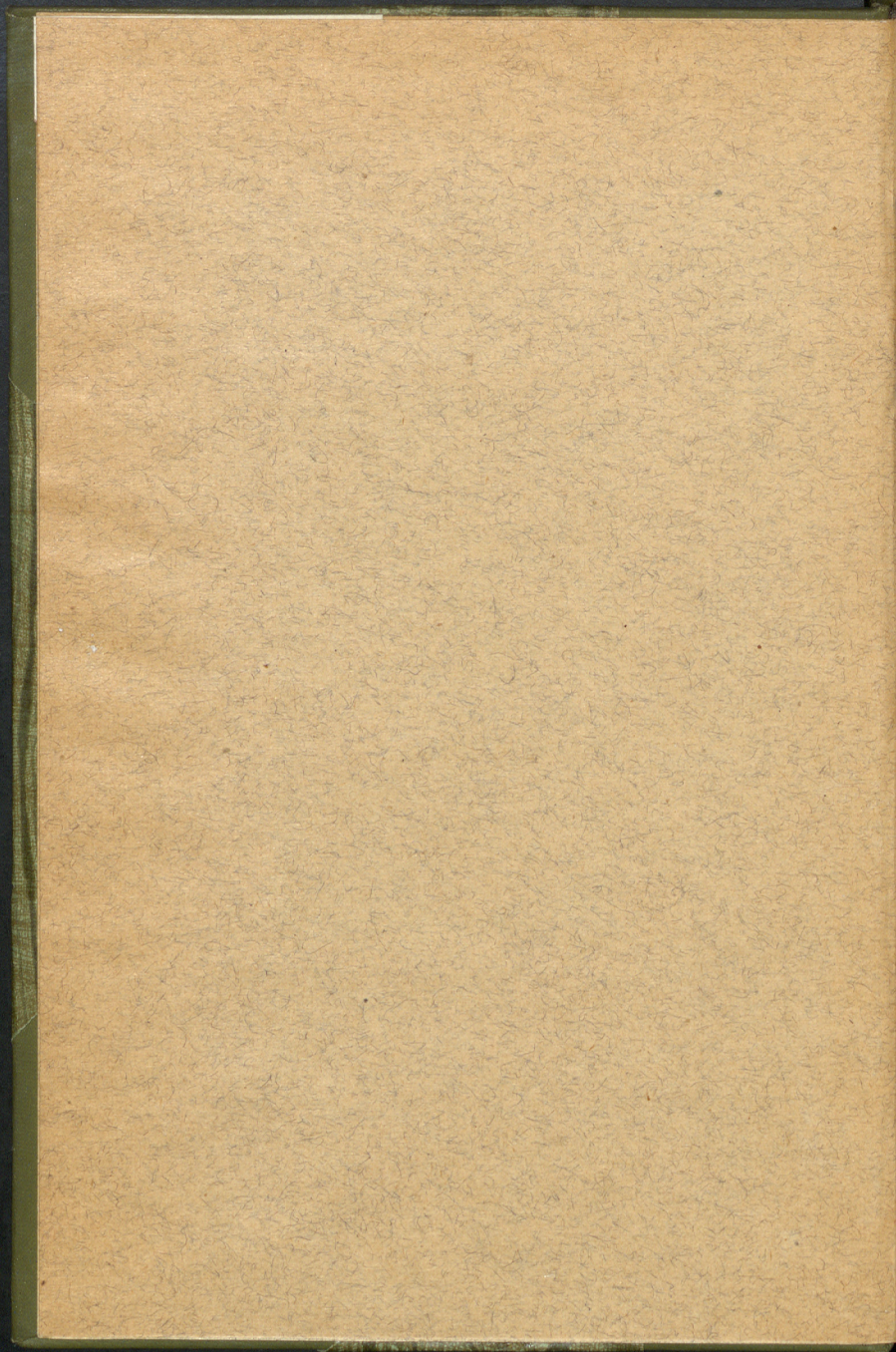
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1631062-faksimil>

Litt.
Sv.

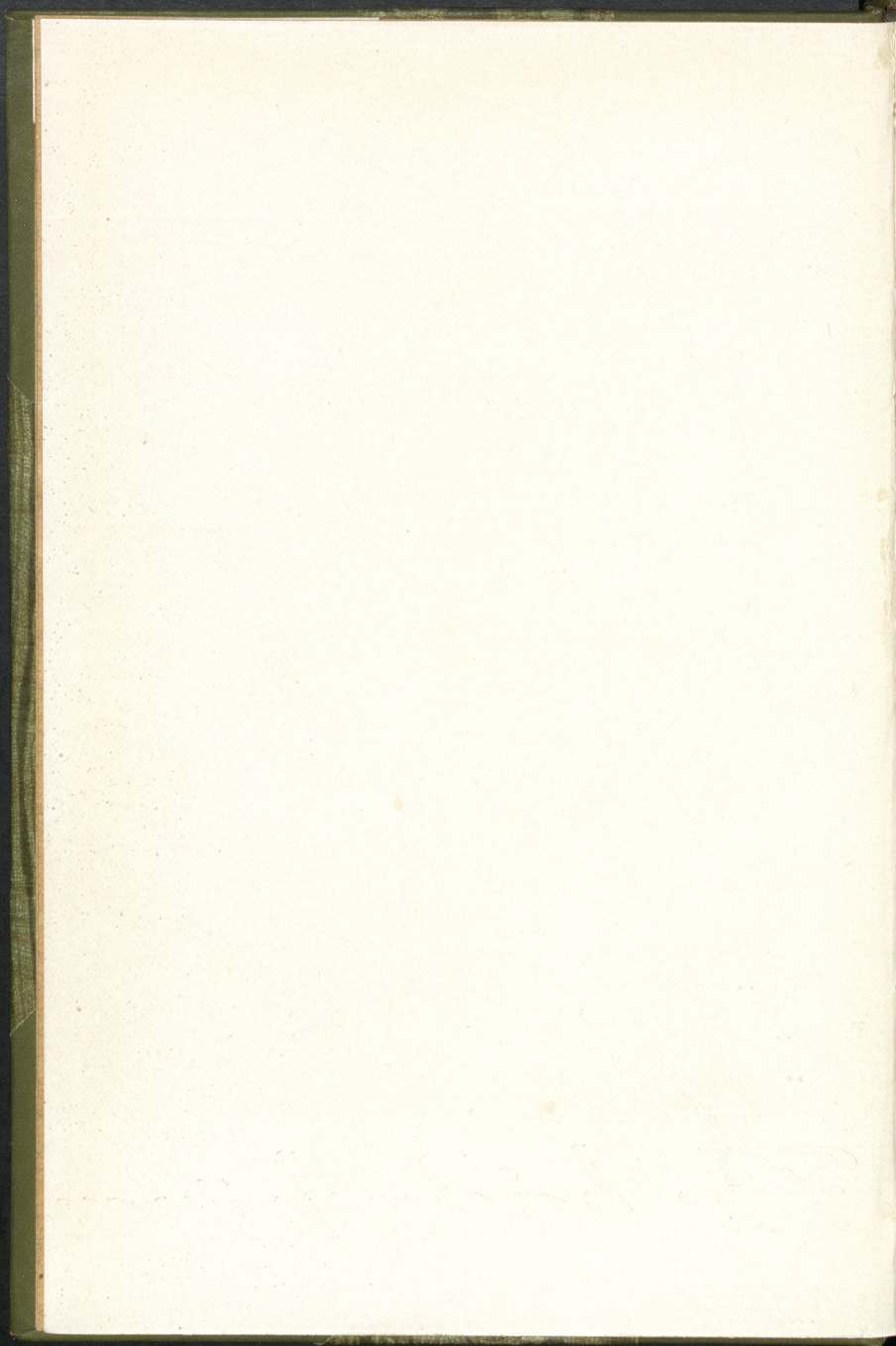

För båda könen
af AU REVOIR (Artur Möller)

AU REVOIR

(ARTUR MÖLLER)

FÖR BÅDA KÖNEN

ANSTÄNDIG
HÄLSA

FÖR BÅDA KÖNEN

FÖR BÅDA KÖNEN

SATIRER OCH KÅSERIER

AF

AU REVOIR
(ARTUR MÖLLER)

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

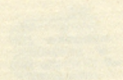
FÖR BÅDA KÖNEN

STÄRKE OCH LÄSVEK

AV HENRIK

WALLIN

—

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1911

I.

HERRSKAPET GRÖNVALLS
SYMPOSIER

(1905)

HERKRAFT CRYSTALS

SYMPOSIUM

1977

HERKRAFT CRYSTALS
SYMPOSIUM 1977

Ungdomen.

— Ja, här ligger vi nu, men hvad ska vi prata om? kvittrade lilla fru Grönvall. Hon hörde till dem, som aldrig gärna låta en ängel gå i fred genom rummet, ehuru hon själf egentligen var utan några initiativ.

Direktör Grönvalls bodde på nedra botten, och genom gardinernas tunna stjärnmönster stupade en månhvit ljusflod in från auerlyktan på trottoaren. Divanbordet framför soffan var utburet, och sällskapet hade med anlitande af de många broderade kuddarna i rummet — makarna Grönvall hade varit gifta i åtskilliga jular — lagt sig i en ring på den persiska mattan.

Det var naturligtvis herr Regnander, som kommit upp med den tokiga idén.

— Men inte är det riktigt *comme-il-faut* — och

fru Grönvalls lilla runda ansikte upplystes af ett förtjust småleende. Brukar ni göra så i era artistkottierier?

— Ja, vi sitta aldrig. Redan de gamla grekerna visste att man måste intaga särskilda ställningar för att kunna tänka. Nu bilda vi ett antikt symposion.

— Hvad är ett symposion för något? frågade fru Grönvall sin man, som låg på knä på mattan och skänkte i madeiran. Man såg på hans små glimmande ögon och jovialiskt trumpna haka, att han mycket hellre ville haft ett glas punsch.

— Tja, någon slags backanalisk-venerisk diskussionsklubb vill jag minnas att det stod i Pallin, men som du vet, hann jag aldrig längre än till sjätte nedre...

— Låt oss bilda en sådan klubb, sade Ester Löfmark och tände en cigarrett.

Regnander reste sig och flyttade med allvarlig min ned Pallasbysten från det antika skåpet, ned på en trefotad étagère, som han placerade midt på mattan. Med en ordförandes air tog han till orda:

— I våra dagar äro diskussioner tråkiga. Det beror på att man diskuterar saker som man inte

förstår och saker som inte intresserar en. Allt som har den minsta bismak af statistik och som slutar på -ism måste vara bannlyst. Vi ska tala om det mänskliga som intresserar oss.

— Ja, sådana saker som man konverserade med hvarandra om i rococons ovala små förmak, tyckte fröken Löfmark. — Jag skulle vilja veta om det är någon som kommit underfund med att ungdomen är den bästa tiden i lifvet.

— Å, visst är den det, det vet vi väl förut, ropade lilla fru Grönvall, som under tonåren varit en stjärna i alla folkdansklubbar och blifvit gift vid tjugo års ålder.

— Jag tycker att ungdomen är — *var* förfärlig, skyndade fröken Löfmark att rätta sig, med den något gälla och kalla skärpa i stämman, som vederlades af hennes skygga blick, redan full af den åldrande flickans misstanke om förstuckna småleenden. — Värst i början och vid slutet. Man skall nog ha kommit bra långt ifrån tonårens lyckotid för att kunna längta tillbaka efter den. Jag kommer ihåg den i en dröm som jag hade samma kväll som jag fyllde aderton år — jag hade ögonen förbundna och lekte blindbock med »lifvet». Hvarenda gång som jag sträckte ut famnen, stötte

jag mot en dörrkant eller en möbel och förargade de andra genom att trampa dem på fötterna. Och just när jag tyckte mig ha fångat någon — — ja »lifvet» — — vaknade jag förstås med famnen tom.

Rädd att ha förifrat sig och med en matt röd ilning öfver tinningarna, tvärtystnade hon. Men unge kandidat Grönvalls ännu helt obehärskade och trängtansfulla blick hade hängt sig fast vid henne, och det såg ut som han snappade efter ett uttryck som kunde motsvara en handtryckning af fullt och odeladt instämmande. Men han återföll i sin normala tystnad, och det stannade vid att han lyfte sitt glas mot fröken Löfmarks.

— För oss litteratörer och bohèmer, afledde herr Regnander, är ungdomen den tid då man går med plånboken full af pantkvitton i stället för sedlar. Det är den tid då man liksom Coppée samtidigt grubblar öfver själens odödlighet och hur man skall betala sin tvättnota. För min del led jag dessutom ohyggligt af mitt begär efter prakt och vackra saker, medan jag i regel var tvungen att gå med utlefvad sammetskrage på rocken. Jag kände mig socialdemokratisk när jag var på bjudning i vackra våningar, utan att tänka på att socialismen

vill förvandla världen till trerumslägenheter med
betsade möbler.

— Men nu betraktar du våra saker med öfver-
seende, gamla klassik, sade direktören och skålade
med plirande ögon.

— Nu har jag mina egna möbler och min
egen servis och min ytterst smakfulla ungkarls-
dublett och är lycklig. Ifall jag nu någon gång
skall skriva någonting hjärtslitande, måste jag först
inbilla mig att jag fått en dikt eller ett kärleksbref
refuseradt samt därefter stampa min klockkedja
för att gå och äta middag på samma mathål som
då jag var tjugo år.

Direktören brast ut i sitt tysta, skakande
skratt.

— Ja, då jag blef fyrtiofem år för en månad
sedan, kallade mig alla tidningarna för en man i
sin bästa ålder. Och det har de förbanne mig
rätt i. Det är vid den åldern som man börjar
njuta af ungdomen. Jämför mig nu till exempel
med min son, herr kandidaten här. Jag ger mig
fan på att han går och grubblar öfver lyckan och
själsutvecklingen och allt det där, och så länge
har man sannerligen ingen fröjd. Han drar knappt
på munnen åt historier som jag får kramp af, han

är inte tredjedelen så barnslig som jag — ah, man har varit så där blaserad litet hvar en gång i tiden, men det går öfver på samma gång som den värsta ungdomen. Det är den andra ungdomen, mellan trettiofem och femtio, som är treflig.

— Men den har ju inte vi kvinnor, invände fröken Löfmark.

— Vi får söka trösta oss med att vi utvecklas, sade fru Grönvall och snörpte på munnen.

— Asch, inte utvecklas man, sade direktören torrt.

Regnander satte sig upp.

— Nej, inte annat än i psykologiska romaner. I lifvet gäller det snarare att afveckla. Numera går man ju inte och grubblar på egen hand, man tänker på sin höjd litet då man blir ledd af något resonemang. Det är en af tankens finaste instinkter, men den vaknar senast, att upphöra med att ge sig på alltför oåtkomliga ting och bryta sönder tänderna på nötter som inte gå att knäcka. Vi lösa väl inga problem, men vi ta så småningom gadden af dem.

Det blef en stunds andhämtning, hvarunder man förfriskade sig. Så mumlade fröken Löfmark,

som hade lagt hufvudet tillbaka i händerna och glidit ut i en nästan litet utmanande ställning:

— Ja, ungdomen är inte någon glad tid, men det bittraste är likväl att den är förbi.

Afventyrsböcker.

Medan kandidat Grönvall bugade sig i dörröppningen, höll han med vänstra handen ett tjockt häfte snedt bakåt.

— Å låt mig se hvad det är för en bok, sade herr Regnander skälmskt.

Kandidaten släppte den motvilligt ur händerna.

— Det är ingenting, det är en äfventyrsbok, som en pojke i femte, som jag läser svenska med, har bedt att få låna.

Herr Regnander kastade ett öga på omslaget, där en brigg för fulla segel och med svenska flaggan hvirflande från toppen sprutade ut kaskader af rök och eld ur den stolta bredsidan. *Konungens Kapare!* Han ryckte till som vid en trumpetstöt. Glömsk af all litterär anständighet började han bläddra och med ens rullade hela raden af pojkårs-

kvällarnas seglatser och dater upp sig då han under Gatenhjelms befäl äntrade stora preussiska fregatter och i namnlös kaparfräckhet smög tvärs igenom danska flottan, i förbifarten växlande skott med Helsingörs fästning.

— Ingenting! Det är tvärtom den roligaste bok jag har läst. Hvilka stunder ombord på Hebe, då hon för hård västsydväst dansade fram öfver Skagerrack med två stora ryska örlogsmän i faggorna. Med kanonerna klara till eld och fast besluten att hellre slåss till det yttersta än släppa rofvet!

— Lejonsköld-Oxenstierna, hvad är det för en författare? frågade fröken Löfmark, som hade tagit boken.

— Nej hörnu, skål! sade direktören och lade underverket bakom Pallasbysten, i det han otåligt bet af sin cigarrsnopp. Vi hade ju kommit öfverens om att inte prata litteratur.

— Men det här är ju inte litteratur, sade kandidat Grönvall och satte ned sitt glas.

— Inte? Vill kandidaten förklara mig en gång för alla, hvarför en bok som handlar om en banknotaries förolyckade hemlif eller en renhållningsmans kvalfulla uppvaknande till medvetenhet om

det hopplösa i sin lifsgärning skall ha större rätt att stämplas som litteratur än en bok som rör sig om exempelvis en indianstams kamp för tillvaron mot inkräktarna?

— Är det inte så, att det förra har varit litteratur men nu har det öfvergått till kolportage liksom våra pensionsromaner, instack fröken Löfmark.

— Men hvad är då Drachmann, Selma Lagerlöf, den unge Heidenstam, den sublime Rostand? ropade herr Regnander med en så liflig gest, att han stötte af kandidatens pincenez. — Äfventyret som än en gång med flygande fanor och klingande spel drar in genom litteraturens kungsport. Tänk efter: hvilka ha varit de senare årens stora succèser på den europeiska scenen? Ibsens eller Hauptmanns fräna psykologiska hvardagsdramer? Nej, Cyrano, Monna Vanna, Alt Heidelberg! Publiken är för längesedan trött på sitt resonemangsparti med den nyktra och barska problemdiktningen, den längtar ut till lönliga kärleksäfventyr med romantiken.

— Publiken ja. När har man kunnat rätta sig efter publikens smak? sade Grönval junior och tänkte på sina husgudar: Bourget, Bang och von Melsted.

Fru Grönvall bet af en liten gäspning:

— Om det bara inte vore så svårt att följa med våra yngre författare, men deras böcker äro så tråkiga.

— För min del, tog direktören ordet, ger jag mig tusan på att publiken är naturligare och friskare i sin smak än den så kallade kritiken, d. v. s. tidningsrecensenterna, som inbilla sig att deras uppgift är att undersöka hur en bok uppfyller deras litterära doktriner. Hvad frågar publiken efter estetiska teorier.

— Nej, den vill ha böcker som fångsla, och voilà tout. Tar inte kritiken hänsyn till om en bok är rolig eller ej, så upphör också publiken efter hand att ta hänsyn till kritiken. Jag vill för resten hellre åta mig att skildra en notaries själslif än Kartagos belägring.

Fru Grönvall gick bort och satte sig på piano-stolen.

— Tror ni verkligen att realismen är på retur?

— Hm. En viss realism kanhända. De stora diktarna ha alltid varit realister — i psykisk mening, om jag så får säga. Göthe kallar jag exempelvis för en realist, men inte Ibsen. Men det har nog funnits en tid, då man menade med realism

2. — *Möller.*

ämnesval ur samtidens samhällslif. Men äfven det har sina äfventyr, skall jag säga.

Direktören hade försvunnit ur sällskapet.

— Ja, om man tar äfventyrsböcker i er mening, sade fru Grönvall.

— Det är väl i den meningen som det unga Frankrike nu ropar på äfventyrlitteratur. Tror ni inte att det är fantasien som skall hjälpa oss ifrån *le genre ennuyeux*?

— Jo, svarade fröken Löfmark. Annars kunde vi ju nöja oss med lifvet.

Aktuell etik.

— Välkommen i vår församling, häradshöfdingen, i kväll får ni fylla herr Regnanders plats — och fru Grönvall visade med en medvetet graciös rörelse på mattan vid sina fötter.

Holm tryckte orienterande fast pincenezen och frågade med den distinkta förbindlighet som numer aldrig lämnade honom ens inför livvets mindre korrekta fenomen, hvad som förmått herr Regnander att öfverge en så förtjusande plats. Liksom många af sina kolleger, rörde sig häradshöfdingen med länge sedan degraderade biljettfraser, då han gaf sig in på älskvärdhetens områden.

— Han har rest till Torshälla för att skriva en humoresk, upplyste kandidaten skyggt.

— Usch då, inte trodde jag herr Regnander skulle behöfva ta till småstadskvickheter, sade

fröken Löfmark. — Sekundärbanehumorn, den skulle vi helt och hållet lämna åt tyskarna.

— Är det någon som har sett hans pjäs på Södran ännu? sade fru Grönvall.

Häradshöfdingen svarade:

— Inte jag åtminstone. Men det framgår af recensionerna, att den utmärker sig för en ganska besynnerlig moral.

Direktören drog något på munnen. Han hade kvällen förut varit och sett pjäsen, och delade författarens förakt för den korrekta rådmannen, som i tron att han utgör ett humanitetsideal oförvitligt håller sedelagen och ger sin årsavgift till de fattiga, men pinar ihjäl omgifningen genom sin liknöjdhet för all förbindlighet och uppskattning af andra i det dagliga samlifvet.

Det ringde ute i tamburen. En taxameter vände utanför fönstret och rullade i väg nedåt gatan. Fru Grönvall sade med sin fina instinkt några uppskattande ord om dialogens ledighet, i samma ögonblick som författaren steg in från tamburen.

Direktören skyndade att taga fram ett glas till. Det var ett arbete som han älskade att utföra med egna händer.

— Nå, hade Torshälla några ideer att bjuda på?

Författaren tog ett djupt drag ur sitt vinglas och makade sig till rätta i en plastisk ställning bredvid fröken Löfmark.

— Nej. Men på hemvägen fick jag en i järnvägskupén. En idé af vidtutseende moralisk innebörd.

— Åkte du på tredje klass? frågade direktören med en uppstigande farhåga för en tendentiös svartmålning från samhällets afgrunder.

— Tyst, Tore, och låt herr Regnander berätta, sade fru Grönvall lystet.

— Nåja. Efter två dygn i Torshälla — i längd fullt jämbördiga med jupitersdagar — flydde jag ned till stationen och kom upp i en tom andra-klassvagn. Nu finns det två hufvudgrupper af människor: naturdyrkarna, som under en järnvägsresa stirra ut genom rutan, och människovännerna, som låta medpassagerarna fördrifva tiden.

— Och ni hör till grupp två, förmodade fröken Löfmark.

— Därför trufdes jag inte heller länge för mig själf. Efter en halftimme beslöt jag stiga ned till mänskligheten och förflyttade mig till en tredje-klasskupé. Där var naturligtvis folk. Midt emot

mig satt ett nummer af Vårt Land, hvarunder ett par feta utåtsträfvande brukspatronsknän. Till vänster ett fruntimmer: glasögon, filantropisk läggning. Snedt i andra hörnet en äldre, sliten arbetare, den mest sympatiska i sällskapet. Han var en smula omtöcknad.

Fru Grönvall gjorde en min af förakt och vämjelse.

— Synbart berusade personer ha ej rätt att medfölja tågen, påpekade häradshöfdingen.

— På ett mycket stillsamt och gripande sätt. När konduktören kom, kunde han inte få rätt på sin biljett. Konduktören vände ryggen till på det där obeskrifliga sättet ni vet, för att komma tillbaka innan nästa station.

Nu följde en vidrig scen. Medan den gamle arbetaren fubblade igenom alla sina fickor under fåfänga ansträngningar att se nykter och oberörd ut, utsattes han för en korseld af dystert pröfvande blickar både från glasögonen midt emot och från den skrefvande brukspatronen till vänster.

— Samt från den känslofulle litteratören i motsatta hörnet, inpassade herr Grönvall och lyfte bägaren. Eller du afhöll dig från att se — —

— C'est mon métier, broder Grönvall. Nåväl,

tänkte jag, här är ett tillfälle för den filantropiska damen med glasögonen. Eller för mannen som läser Vårt Land. De se förmögna ut bägge två. En tredjeklass biljett från Torshälla kan inte göra något afbräck i någonderas börs. Arbetaren har tydligen inte pengar att köpa en ny biljett, utan han kommer annars att bli satt af tåget så fort det stannar. Där kommer han att stå på en öfvergifven stationsplattform i skymningen med skammen att ha blifvit utkastad och se tåget rulla vidare in till Stockholm, där hans familj väntar på honom. Och inte veta i sin fördunklade hjärna hvar han skall göra af sig under natten, förrän han somnar in i ett lokomotivstall och drömmer om tre kronor till en biljett. Och när han vaknar på morgonen, genomfrusen och ruggig, utan att veta hvar han är — —

— Nå, men det gick väl inte så, ropade fru Grönvall.

— Jo, så gick det. För mig var det omöjligt att hindra, om jag nu måste nämna det. För den filantropiska frun var han inte en medmänniska i en svår situation, utan en person som förnedrat sig att förtära alkohol och därför inte förtjänade hjälp. Med någonting i samma stil antar jag att

brukspatronen tillfredsställde sitt kyrkorådssamvete. Så gick det, fastän äfven den andra halfkupén var full af kristna människor, af hvilka flera säkert skänkte en tia i kvartalet till F. V. O. Men frågan som jag nu skulle vilja kasta fram till besvarande är: hur kommer det sig att ni antagligen inte heller skulle ha gripit in?

— Jo, protesterade fru Grönvall.

— Ja, i fall mamma hade tänkt på det, sade kandidaten. Och med nedslagna ögon fortsatte han, fingrande och vändande på sitt glas: Förklaringen är bestämdt att vår moral inte alls har några känslor för så moderna saker som en tappad järnvägsbiljett. Vår etik rör sig ännu i en värld som har kommit allt längre från realiteterna. Det är komfortabelt att ha det så. För de stora gångarlika krafven slippa vi lyckligtvis användning. Och sådana sentenser som: gif den som beder dig och vänd dig icke bort från den som vill låna af dig, ha vi helt enkelt inte funnit tillämpliga i ett modernt samhällslif.

— Jo, det vore en skön affärsprincip, sade häradshöfdingen och korsade sig. Då fick man aldrig göra annat än skrifva på växlar!

Regnander ritade med fingret på mattan.

— Tror inte häradshöfdingen att vi kunde behöfva en ny upplaga äfven af sedelagen. Jag har verkligen länge sysslat med tanken på en modern katekes.

— Låt bli det, du får den ändå aldrig »gillad och stadfästad»!

— Säg inte det! Min mening är att hålla mig till den nuvarande moraliska grundprincipen om hjälpsamheten mot nästan, *hoc est*, icke den af skogens röfvare afklädde och sargade mannen, som man ju numera icke råkar, utan mot busen i spårvagnen, det gamla fruntimret i kön bakom er. Min katekes skall röra sig om konsten att inte kränka sina medmänniskor, att aldrig låta någon gå förgäfvess till ett möte, att på ett kristligt sätt använda telefon, att låna ut pengar utan att förödmjuka och mera sådant. Ja, också sådana saker som att finkänsligt och med bibehållen respekt afveckla ett förhållande som har öfverlefvat sig — —

Häradshöfdingen snurrade sina mustascher och gjorde en något ohöflig dragning på skuldrorna. Men fröken Löfmarks ögon lyste af intresse, och hon lade omedvetet sin hand på hans arm:

— Men det^o blir inte någon katekes, det blir ju en umgängeskodex

Herr Regnander förde leende handen mot sitt hjärta.

— Som om inte det skulle betyda ungefär samma sak för oss.

En historia om kvinnan af folket.

— Ja nu var det verkligen längesedan, anmärkte fru Grönvall för andra gången, medan hon försiktigt räckte hr Trapp hans glas för att icke spilla öfver kanten på den persiska mattan. — Att Tore alltid skall slå för fullt i glasen.

— Det är så länge sedan att vi har kommit alldeles ur tagen tycks det — hr Trapp var egentligen ingen vän af diskussioner om sådana saker som kunde debatteras i damsällskap, och utan vemod hade han bevittnat att inte något ämne velat taga fart i eftermiddag.

På den öppna engelska spisen knastrade några väldiga vedträn, som voro så pass ofullständigt torkade, att en svag gammaldags brasdoft smög sig in i den parfymerade andedräkten af de egyptiska cigarretterna. En fridsam dåsighet hade bredt

ut sig öfver de närvarande, man kände lagom energi för att låna ut ett halft öra åt den som ville andraga någonting. Och på det sättet blef således ingenting andraget.

— Om vi vågade be herr Regnander berätta en historia för oss i stället.

Herr Regnander drog på mungipan:

— Men det litar jag på, att ni inte gör. Dumas père blef en gång vid en middag anmodad att uppläsa. Till vänster hade han en kapten vid artilleriet. Han svarade: Ja, men först skall den herrn affyra en kanon.

— Nå men det skulle vara någonting ur ert eget lif!

— Något annat har jag heller aldrig berättat. I förtroende sagdt — alla mina anspråkslösa novelletter äro historier som mina små älskarinnor har talat om för mig under prat- och hvilostunderna. En och annan af dem har roat mig — och då har jag jäst upp den till en liten novell på en ledig stund. — Det som jag personligen har upplefvat är för resten inte mycket att komma med — —

Direktören plirade med ögonen mot den talande:

— Sådana koketter de är i alla fall, äfven de intelligentare bland det där skräet som svarar för

att svenska litteraturen kommer ut två gånger om året. Nog tusan har vi allesamman upplefvat så mycket att det räcker till för en modern roman — —

— Se där, direktörn tänker berätta någonting — —! kastade fröken Löfmark som en lasso öfver honom.

Grönvalls små ögon stannade i hvitan:

— Nåd! jag — —

Fru Grönvall satte sig upp:

— Kanske du vill att jag skall aflägsna mig först — —?

Direktören blef till slut öfvermannad.

— Det är otrefligt att berätta en liten bagatell efter en så lång ouvertyr, suckade han. Det är ju som att säga »skål!» efter att ha knackat i glaset och harklat sig en kvart. Kärlekshistoria från min ungdom? Nej, det talar jag inte om, för på den tiden var jag löjlig.

— Nå, men det har vi ju varit allesamman, insisterade grosshandlarvolontären.

Direktören slog askan af sin cigarr och med ens kom en glimt i ögonen af kontemplativ erinringshumor.

— Se min olycka var att jag svärmade för

kvinnan af folket, sade han. Särskildt under det året jag låg i Uppsala — jag var inte mer än aderton då. Tack vare min syster hade jag ju haft rikligt umgänge med flickorna i sjunde och åttonde, och hade varit en rätt stor habitué i konditoriernas flirtrum. Men dessa koketta, flärdfulla väsen hade tröttat ut mig — —

— Och du längtade efter kvinnan af folket, som man längtar efter fläsk och bruna bönor då man en längre tid lefvat på omeletter och ragouter, underhjälppte herr Regnander.

— Nej, broder, min längtan var af mycket mera poetiskt slag. Kvinnan af folket stod för mig omgifven af — ja nu skulle jag vilja ha tag i några af era lyriska uttryck — omgifven af en gloria af renhet och okonstladt behag, det var en företeelse i hvit kjol med en doft af ängsblommor omkring sig.

— Nå men direktören hade väl varit i en bondkyrka — —

— Ja, eller i en tredjeklass damkupé, där doftar sannerligen inte ängsblommor, slapp det ur fru Grönvall, men hon skyndade att låta orden åtföljas af en lätt rodnad, som nästan gaf dem en opasande nyans.

— Nej, mitt barn, i en tredjeklass damkupé hade jag aldrig varit. Den riktiga kvinnan af folket hade jag aldrig träffat, ty våra jungfrur räknade jag inte dit. Den riktiga kvinnan af folket fanns uteslutande på landet och jag kom inte i beröring med henne förrän den sommaren då jag låg ute och konditionerade — samma år för resten. Konditionen tog jag uteslutande med tanke på henne, jag hade annars redan beslutat mig för att gå öfver till det merkantila.

Redan andra dagen ute på godset hoppade jag omkring på ägorna i förhoppning att upptäcka henne. Nå, jag hittade naturligtvis endast nedslående vrångbilder. Mitt ideal måtte nog ha undergått en viss ofrivillig afprutning hvad den yttre naturfriska fägringen och kroppsliga fulländningen beträffar, när jag ändå en dag lyckades träffa på det i verkligheten. Det var en af flickorna i mejeriet. Om mina kamrater i Uppsala hade sett hur många glas mjölk jag sedan stod och satte i mig därnere, hade jag nog blifvit omöjlig. Medan jag höll glaset för munnen, tittade jag öfver kanten på hennes ansikte, som jag nu inte kan komma ihåg. Men hon hade en rund haklinje, som uttryckte barnslig, oskyldig ömhet, hon hade de ljufva

ögon och uppkaflade ärmarna och bara vador, som utgjorde de väsentligaste ingredienserna i mitt begrepp om kvinnan af folket. Jag stod midt framför henne på det våta stengolfvet, rundt omkring surrade maskinerna och fick jag fram ett ord så stirrade hon oftast på mig utan att förstå de vittra komplimangerna.

Troligtvis hade det heller aldrig blifvit någonting af, såvida jag inte hade haft en moderligt intresserad vän i städerskan. Ännu i denna dag kan jag inte afgöra, om denna kvinna ville mig väl, eller om det bara var mejeriflickans trähårda och ökända oskuld som förargade henne liksom den gjorde med ett flertal af de andra flickorna på godset. De betraktade den som en slags förolämpning mot sig själfva. Nog af, hon förde oss tillsamman utanför mejeriets väggar. Jag gick vid deras sida och snurrade med käppen i försök att hitta på någonting att säga, de pratade och fnittrade inbördes såsom pigors sed ju är i herrsällskap.

— Är det? frågade fru Grönvall och såg på den lackerade spetsen af sin sko.

— Nu kan jag inte fullt redogöra för hur det gick till — men hur det var så hamnade vi i mejeriflickans rum och tittade igenom hennes

vykortsalbum. Ett tu tre kommer ett bud att inspektoren vill tala med henne. Klockan var närmare tio vill jag minnas och det var en mörk kväll. Så snart hon var utom synhåll reser sig städerskan:

— Ska vi inte sitta tills hon kommer igen? frågade jag.

— Jovisst, bara stanna kvar. Dra ner gardinen och sätt sig i det hörnet, så kandidaten inte syns just när hon öppnar dörren. Ajöss, lycka till!

Hon var gången. Mitt hjärta klämtade. Hur skulle detta gå? Jag tog tändsticksstället som stod på byrån och stoppade det i fickan. Var inte detta egentligen orätt mot en så ren och fin ... Men jag skulle ta hennes ansikte som ett barns mellan mina händer och säga någonting så innerligt och bevekande.

Jag fick åtskilliga timmar att fundera på det. Det var nästan frampå gryningssidan som jag hörde hennes röst och en karlröst utanför fönstret. Så smällde en kyss, och ett par andra hjärtligt klappande afskedssmällar och dörren gick upp. Hon råkade slå ned en porslinsvas under trefvandet efter tändstickorna och plötsligt hör jag hennes röst mumlande för sig själf alldeles intill mig:

— Hvem i helvete kan ha tagit tändstickorna.

Orden stockades i halsen, men jag fick ändå fram någonting, om också inte precis det jag tänkt.

— Men jösses, hvad gör han här! Hvem fan har gett honom lof att sitta här, skrek hon.

Ja, det var min första kontakt med kvinnan af folket, och i den natten sammanföll hon till en illusion medan dörren kraftigt slogs i lås bakom mig.

Man tackade för historien och hr Trapp bad särskildt att få skåla med direktörn.

II.

THE
HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN B. HENNING
OF THE
CITY OF BOSTON
IN TWO VOLUMES
VOL. I.
BOSTON: PUBLISHED BY
J. B. HENNING, 1847.

Husbondehistorier.

Den elektriska glödlampan, hvilkens kupa icke på länge blifvit klargjord, spred ett matt och sömnigt sken i herrtoaletten. Tamburens lukt af våta kläder blandade sig med de tre hundarnas och en badrumsånga från den varma vattenledningen. En af kranarna hade efter senaste handtvätten inte blifvit ordentligt tillvriden; en droppe föll med jämna mellanrum och markerade tidens snigelfart på ett odrägligt sätt.

Ulf såg ut att ha somnat. Hans tunga godlynta jättehufvud, vid hvilkets ena ögonvrå det som vanligt hängde en brunaktig tår, hvilade undergifvet mot framtassen. Hultman plirade däremot bakom sin urdruckna ishink med vänstra ögat, medan den lilla terriern Daisy nervöst rasslade med sin kedja och klippte med öronen.

Dörren med de slipade glasen stöttes upp och en främmande herre kom in. Han hade en rykande, halft afskalad cigarrstump i munnen och tog stelt sikte med blicken mot det mellersta tvättfatet. Han förde med sig en stark spritlukt och gungade med öfverkroppen, i det han lät det skvala ur kranarna, så att det vattnades trånfullt i munnen på Daisy. Men när skålen blifvit fylld stack han ner hela sitt glödröda ansikte i den i stället för att dricka.

Medan han torkade sig igen, stönade han:

— Oj, oj — aschiamej — fy fan! — och hickade till.

Fick plötsligt ögonen på Hultman och närmade sig.

— Nej en sådan liten vovvov — uck! — hvad heter du, min lilla boggiehund?

Och han slog till ett dumt flatskratt.

Hultmans aristokratiska, smala nos rynkade sig ofrivilligt vid beröringen af den blekfeta, tobaksdoftande handen, men han lät dock svansspetsen utföra en välvillig, ehuru knappt märkbar pendling.

Så gick mannen, utan att stänga dörren efter sig.

— Idiot, fragdade terriern efter honom. — Att ni inte högg honom i handen!

— Pah, inte låter man reta sig af personer, som stå alltför långt under en.

Ulf rörde på sig som i sömnen.

— Jag känner honom, han är en vän till min husbonde, mumlade han.

— I så fall måtte er husbonde också vara en synnerligen illaluktande person, bet terriern af.

— Javisst, instämde Ulf fogligt. — Men han är dock hundägare, han har en viss uppfostran och fått lära sig en del.

Taxen putsade omsorgsfullt med tungan sin framtass, på hvilken dröslat ett flarn från den främmande mannens cigarr.

— Hm. Det kan sättas i fråga, om mänskan öfver hufvud är mottaglig för uppfostran i mer ingående bemärkelse. Genom umgänget med oss kan hon naturligtvis tillägna sig en viss fernissa men —

— Alldeles min uppfattning, insköt Daisy med några koleriska kast på kroppen, som kommo kedjan att rassla. — Ett belysande drag, mina vänner!

Genom att gång efter annan liksom på lek

ta från min husbonde käppen, när han promenerade, hade jag börjat lära honom att stödja enbart på sina egna bakben. Jag var nog sangvinisk att förespegla mig, det han efter hand skulle få riktig hållning och äfven lära sig begagna frambenen. En dag, då jag hållande hans käpp mellan tänderna gick med honom öfver Skeppsholmsbron, spottade jag ut den i vattnet. Hvad tror herrarna jag fick för tack?

Han gick och köpte en ny dubbelt så tjock käpp, med hvilken han brutalt randade mig öfver ryggen. Och nu linkar han åter fram på tre ben, en löjlig atavism!

Hultman skakade på hufvet och visade ena hörntanden i ett sarkastiskt smil.

Men den stora danska doggen ville ännu lägga in ett godt ord.

— Man ser likväl ibland drag af en förvånande klokhet — —

— Förskona mig från dessa historier om kloka herrar, som vissa hundar aldrig tröttna på att underhålla hvarandra med, bet Daisy åter af. — Jag kan historien både om hushonden, som kunde skälla, och han, som inte kunde fördrå dålig lukt. Men jag tror inte ett dyft på dem.

— Undantagen äro ju för resten till för att bekräfta regeln, ifyllde Hultman trött.

I samma nu kvillrade tonerna af *Jeanette* in genom den halföppna dörren åt kafésidan. Både Ulf och Hultman skyndade att fälla ner öronlapparna, medan terriern förtviflad snurrade kring vid sin kedja och gaf upp små tjut af ursinne. På grund af tupparna och de falska tonerna urskildes tydligt husböndernas instämmande röster genom orkestermusiken.

När numret omsider slutade i några våldsamma dödsryckningar, for Daisy ut mot Ulf:

— Och det är dessa varelser ni vill tillerkänna förnuft. Dessa varelser, som sitta kväll efter kväll och lyssna till samma slagdänga! Som i stället för vatten dricka en olja, af hvilken de blifva allt törstigare, tills deras magar stå spända som oxblåsor!

— Ja, ja, svarade Ulf och försökte klia sig i nacken. — Men det är just den där oljan, som gör dem sådana. Jag vet, hur den verkar, jag blef själf bjuden på två glas vid ett spelparti hos min forne husbonde. Jag glömde skam till sägandes bort all värdighet och gjorde krumsprång som en valp,

medan strupen brände efter mer. Jag hade med ett ord nästan nedsjunkit till mänska.

Terrierns fina ben genomflögos af en lätt darrning, och Hultman sade:

— Ja, det kan nog ibland se ut, som om de skulle kunna tämjäs. Men under ruset tar den ursprungliga vilda naturen åter ut sin rätt.

Från tamburen hördes stöj, svordomar, stampningar och skratt. Taxen lade snabbt tasserna på sin nosspets.

— Tss! Där ha vi dem! Vildsint humör! Nu gäller det att hålla tungan rätt i mun.

Och de tre svansarna sattes i gång.

Boan.

Herrskapet Magnusson hade varit åtskils öfver påsken. Herr Magnusson måste göra en affärsresa uppåt Norrland, och då följde det af sig själft, att fru Magnusson for ut till sitt föräldrahem på landet under tiden.

Nu föll det sig emellertid så, att herr Magnusson inträffade i Stockholm en dag tidigare än beräknadt. Affärerna hade gått bra, han hade pratat ikull norrlandsbrackorna, och eftersom våningen stod disponibel, så . . .

På morgonen, sedan han släppt ut den sköna, gick herr Magnusson ut i köket och diskade champagneglasen. Så tog han sig en pilsner — jäklar anådra, det är allt nummer ett i alla fall! Så öppnade han fönstren för att vädra ut doften af mysk, puder och brottslig kärlek.

Sedan anställde Magnusson jakt på hårnålar. Han tog hvar kudde och madrass för sig och skakade dem framför fönstret. Sedan lade han sig på golvet och såg under sängen.

Ikke nöjd med dessa försiktighetsmått, utsträckte han undersökningen äfven till de andra rummen, toaletten, W. C., badrummet, tamburen. Där fick han syn på en boa, som han icke kände igen.

Han tog in den och granskade den. Det var en magnifik boa. Det var jäklar anagga en strutsboa. Den hade han aldrig sett; en så fin boa hade fru Magnusson aldrig haft.

— Fan, att fruntimmer aldrig kan hålla reda på sitt! muttrade Magnusson.

Men som han hade fått flickans telefon, ringde han upp till nummerbyrån och fick reda på adressen.

Ett expressbud fick gå dit med boan.

Så tog herr Magnusson dusch och gick ner till kontoret.

Där fick han rikstelefon från sin hustru.

Efter att ha uppgett sin hemkomst till 6,47 och mottagit en försäkran, att hennes gubbe riktigt långtat efter henne, tillade fru Magnusson en passant:

— Jaså, du har legat hemma i våningen i natt. Då såg du kanske min nya strutsboa, som jag fick i nyårspresent af farbror Knut.

Herr Magnusson höjde blicken mot himlen:

— Jaa, den var mycket, mycket smakfull, sade han.

Så blef det afbrott i telefon.

Herr Magnusson kunde inte sitta kvar på sin stol. Han började gå fram och tillbaka som i en bur.

Här fanns inte mer än en förklaring på, hur boan kunde ha försvunnit: tjuftar.

När herr Magnusson fått denna idé, gick han hem, slog ut två rutor till sängkammaren, bröt upp alla lådorna i spegeltrymån och chiffonjén, spred ut fru Magnussons linnen och kalsonger på golvet och rånade sig själf på 16 aktier, som stodo i 1,75 kronor hvar.

På eftermiddagen gick han ner till Centralstationen för att möta sin hustru. De togo en taxameter.

Den arma kvinnans förtviflan vid anblicken af det sköflade hemmet kan ju enhvar föreställa sig, som gjort samma erfarenhet. Hon vred sina händer och sade:

— Att människor kan bära sig åt på det viset!
Och herr Magnusson instämde:

— Ja, det är förskräckligt!

Något lugnade hon sig likväl vid upptäckten, att tjufvarna kvarlämnat allt silfret på buffén, äfvensom sidenkjolarna i garderoben.

Herr Magnusson gjorde åtskilliga försök att leda sin hustrus intresse åt tamburhålet.

Till slut upphof hon också ett skärande anskri:

— Och min nya strutsboa!

Ja, den var borta. Herr Magnusson försummade ingenting för att visa sitt deltagande och strök mildt sin hysteriskt snyftande hustrus hår.

Då ringde det på tamburen.

Herr Magnusson öppnade.

Där stod en liten flicka och räckte fram strutsboa.

— Fröken Sonja hälsade, att boan inte var hennes. Det måtte vara något misstag.

Fläkten.

Kaféet låg försänkt i rofylldt eftermiddagsdås. Borta i hörnet satt en herre och blåste rökringar. Ett parti på två damer och två kavaljerer ur kontorsklassen bemödade sig svagt om att konversera, medan de i smyg beundrade mattan och väggarnas guldstatyetter, som de antogo vara af Börjesson.

Två gamla hedersvänner samtalade mellan skålarna om vedprisen.

Alma nere vid dörren hängde ansiktet öfver lysduken, den för alla stamkunder välbekanta.

Fläkten fyllde rummet med sitt surr.

Då hördes skarpa, smattrande röster utanför. Sabelbaljor skramlade mot trappstenarna.

Alma lyfte hufvudet (som en gammal nummerhäst vid en kavallerisignal, naturligtvis) och for med handen öfver nackhåret.

Dörren slog upp, den kalla pusten och de smattrande rösterna klöfvo cigarmolnen och eftermiddagslugnet.

— Hvar fan ska vi sitta — goddag, goddag, fröken, hur känns det i dag — har ni inget bättre bord — nej hvaffan, där kan vi äbbsolut inte sitta.

Alma visade ett annat bord, släpade fram fåtöljer, tände de återstående elektriska lågorna.

Någonting hade inträffat i kaféet. Mannen, som rökte ringar, hade upphört att röka ringar och förskansat sig bakom ett Aftonblad, som han vände med minsta möjliga prassel. Samtalstonen mellan de båda vedvännerna hade sjunkit en oktav, och hos det andra partiet hade den så godt som upphört. Damerna svarade enstafvigt, som om de tänkte på annat eller önskade sig ögon i nacken. Herrarna hade alldeles tappat gulan, sneglade med en blandning af hätskhet och beundran mot det militära bordet.

Löjtnanterna åter hade ingen vetskap om de andra sällskapens närvaro. De afnjöto deras beundran, som man andas luften. De lade icke märke till deras afund af samma skäl som örat icke lägger märke till sfärernas musik. De reson-

nerade högljuddt, obesväradt, med skarpa gnäggingar och af kåranda präglade kraftord om växlar, bridge och fruntimmer.

Men denna kväll skulle ännu någonting hända i kaféet. Klockan började bli groggdags. Kon-toristerna gjorde upp; men andra kommo i stället. Unga notarier, som efter att ha superat på automaten gingo upp för att »knäcka» några halfvor punsch. Stadiga, gifta karlar som i Almas företeelse af modern frisyr, snitsig växt, svajig gång och frivol, spotsk jargon sökte motgiftet mot hemmets perspektiv och drömde om den lyckliga ungarlstiden — — Blandade partier med damer, som hade sitt bästa på sig.

Men strax efter tio kommo två skådespelare!

Alma kände igen båda, hon hade den ene på sin soffkudde och skulle aldrig glömma hur stilig den andre — vid operetten — var i trikåer. Till hennes förtviflan voro nu alla de bästa borden upptagna, och skådespelarna måste sätta sig under fläkten!

Nu blef det lifligt i kaféet. Den lilla lokalen hade nätt och jämnt räckt till för de tre militärer-nas bordssamtal. Nu tillkommo dessa två väl-tränade röster. Auditoriets uppmärksamhet splitt-

rades. Förbittrade spände lönjnanterna sina strupar, vana att befalla, hvilket hade till följd, att äfven aktörerna skotade sina röstband hårdare. De båda jargonerna kämpade allt häftigare om herraväldet öfver luften.

Alma satt ytterst på stolskanten. Hon hade en förkänsla af en kommande olycka. Plötsligt knackade den ene af skådespelarna — han med triksåerna — i bordet.

— Fröken, stäng fläkten. Det kan inte fan stå ut med det här oväsendet.

I själfva verket hade fläkten icke kunnat göra sig hörd på en lång stund.

Alma ilade fram och stängde den.

Efter tre minuter knackade det vid lönjnanternas bord.

— Fröken, ställ upp fläkten. I denna ätmosfär kan man äbbslut inte sitta.

Alma satte på nytt fläkten i gång. Skådespelaren knackade.

— Jag har ju sagt till, att fläkten skall stå stängd, hörde inte fröken det.

Alma blossade och stannade villrådlig.

Annars inte den, som inte visste, hur det skulle vara. Hon hade efter hand förvärfvat en

aldrig svikande esprit de conduite. Hon hade också rangordningen fullt klart för sig. Först kommo officerare. Sedan kom ingenting. Sedan kommo häradshöfdingar och doktorer. Sedan kommo direktörer och redaktörer. Till slut kommo författare, målare och andra, som kallades »herr».

Men hvar i denna rangordning borde aktörer inpassas. Före eller efter löjtnanter. Det var den svåra, dunkla punkten.

Löjtnanterna hade sabel och dansade på hofvet. Men skådespelarna applåderades af kungen själf, fingo parfymerade biljetter från grefvinor och kommo på vykort och soffkuddar.

Alma stod villrådig. Så kom hon att tänka på Teaterförbundets maskerad, och tog ett steg mot ventilen. Men så dök den ännu icke helt uppgifna förhoppningen på Militärmaskeraden upp, och hon drog tillbaka foten. Men så tänkte hon på trikåerna och stängde fläkten igen.

En af löjtnanterna reste sig från sitt bord. Hans sabelbalja skrällde till. Han gick bort mot fläkten för att öppna den. Vid fläkten mötte han skådespelaren.

Alma hade blifvit blek.

Skådespelaren var boxare, men löjtnanten hade ju sin sabel.

Då inträffade ännu någonting.

Mannen med Aftonbladet sänkte sin tidning och sade med lugn, bred basröst:

— Herrarna kunde ju ta och byta bord.

De båda antagonisterna blefvo till den grad häpna öfver denna inblandning, att de i stället riktade båda de för hvarandra afsedda genomborrande blickarna mot den tilltagsne.

Men de lyckades icke genomborra hans Aftonblad och återvände inbördes försonade till hvar sitt sällskap, från hvilka sedan hördes lösryckta uttalanden om oförsämnda underhuggare, obehöriga och hutlösa murflar.

Men mannen var ingen murfvel. Han föreföll nöjd öfver att ha återställt husfriden, och satt kvar vid sin grogg en stund till.

På refugen.

En elektrisk spårvagn rusade in i kurvan och hejdade sig häftigt framför refugen med ett läte, ej olikt det dofva morrandet från något kufvadt rofdjur. Den fula lilla gruppen människor sögs våldsamt mot vagnens bakre plattform, det triviala men hjärtliga samtalet mellan tre fruntimmer afstannade med ens, och paraplyerna fälldes liksom för att användas som stickvapen i den brutala kampen um's Dasitzen.

Med ett kort ryck i ringklockan satte konduktören åter i gång. Refugen låg tömd på tjugo sekunder — kvar gick blott en ensam herre med grön kragskyddare.

Han kastade en blick på urtaflan, som lik en måne med romerska siffror satt högt i snötöcknet hånleende åt tyngdlagen, och fann att han kommit

precis, alltså sex minuter tidigare än hvad som anstår en kvinnokännare och lefnadskonstnär.

Nå, här var det ju inte frågan om någonting i den vanliga stilen — ah!

Han hvisslade en cake-walk och flingorna dansade.

Rundt omkring låg torget öde, utom då en vagn störtade in och en handfull svarta öfverplagg och paraplyer sipprade ut på någon af de hvita triangelarna mellan spåren, det liknade en bangård med tre dubbelspåriga järnvägar och plattformar emellan. Han började fantisera om den tid, då våra städer ha förvandlats till slamrande järnvägsnät med upplag och prunkande magasiner, och man inte längre skall kunna bo i dem.

Å andra sidan erkände han gärna, att när man talar om modern skönhet, skall det väl främst vara elektricitets. Tindrande mot snön kom en ny vagn med långa, smidiga satser ilande gatan uppför. När den höll midt framför honom, gnistrade glödlamporna inifrån genom sagolika snår af isblommor på de stora rutorna.

Visaren hade vridit åtta minuter. Snön började falla tätare och våtare. Han hade fått några stänk ned på halsen och upphört med hvisslingen.

På en af triangeln's spetsar stod ett fruntimmer. Hon hade väl stigit af den sista spårvagnen och väntade på någon. Han sträckte ut sitt nästa slag så långt att han strök förbi henne i lyktskenet. Ett trivialt ansikte och en illasittande kappa, som förtog figuren om det fanns någon. Hon bemötte hans mönstring med ett likgiltigt ögonkast.

— Nu har jag väntat tolf minuter, och vill jag behålla någon själfaktning, är det min själ på tiden att aflägsna sig härifrån, tänkte han. Men det var någonting som naglade honom fast. — Bara till en kvart öfver, inte en minut längre, ifall hon inte har visat sig till dess.

Flingorna dansade oafbrutet ned. De sågo ut som confetti. Han blundade och återsåg den sjuttonåriga hvita halsen snärjd af serpentiner i alla kulörer, men fångad af *hans* — bort till ett litet hörn, där hon ett par timmar senare efter många om och men hade lyft på maskens svarta spetsar, bara så mycket att en liten röd smäktande mun lämnades fri från sin förlåt. Ja, det hade varit stämning den kvällen! Bland alla dessa vardagsmänniskor, som hade glömt sin bekymrade själfaktning och läto luften klirra af uppsluppenhet hade det varit som om han kysste äfventyret själf,

medan hans panna brände i det doftande skummet af hennes hår och hans ena knä trycktes mot en skär trikå.

Men nog kunde han ha gjort den enkla eftergiften åt livvets praktiska sidor att ha tagit reda på hennes adress. Ifall hon nu inte infann sig — så hade han ju kommit af sig vid ingången. Que faire? En annons kanske: Den unga dam som — —!

Nej, det var för plebejiskt. Men hade han inte lämnat henne sitt telefonnummer?

Ett tonande, sarkastigt slag från kyrktornet kom honom att rycka till. Innan han gick torkade han af pincenezen och bespejade trottoarerna rundt omkring. Men ingen syntes till, utom hans ensliga medvänterska, som nu också hade gifvit upp och försvann i en sidogata.

*

Medan han ännu stod i mustaschbindaren morgonen därpå, ringde skrifbordstelefonen.

— Goddag! Hör ni inte hvem det är? Ah visst gör ni det!

Var det verkligen hon?

— Hur kan ni låta en dam gå och vänta på det sättet som ni gjorde i går, utan att komma.

— Nej, hör nu fröken lilla, det knepet är för gammalt. Jag gick där i tjugo minuter, men den som höll till någon helt annan stans, det var ni!

— På refugen som vi bestämdt?

— Ja.

— Klockan sex?

— Ja.

Någonting halfkväft skorrade i ledningen och en diabolisk gnista hoppade från apparaten öfver i hans hjärna.

— Hade ni en grön kragskyddare!

— Ja, var det ni som stod i hörnet med ett grått paraply?

— — — —

Afringning.

Postverket och äktenskapsfreden.

Många faktorer arbeta i dessa tider på att underlätta äktenskapet, som af åtskilliga anses nödvändigt för vårt folks fortplantning. Härförleden såg jag en annons om någonting, som kostade 3: 85 kronor satsen och upptog nästan alla för grundandet af ett mindre hem nödvändiga artiklar äfven ett mikroskop. Några detaljer fattades ju, som järnsängar, linoleummatta och pianola, men det kan ju lätt kompletteras. Vakna affärsmän! Jag spejar nu hvar dag i tidningen efter

5: 37-kronors-satsen,

som skall bereda äfven ringförlofvade yngre tjänstemän möjlighet att sätta bo.

Vigselringen bör inte lägga några oöfverstiggliga hinder i vägen. En annan firma utbjöd näm-

ligen för icke länge sedan i Sv. D. vigselringar till 2 kronor (icke s. k. normalringar, som begagnas på hotell!). Vid eventuell skilsmässa förklarade sig annonsören villig att återta ringarna och återlämna pengarna. Måtte bara icke frestelsen fram mot månadsslutet bli den unge tjänstemannen för stark!

Minst lika viktigt för folks tillväxt som ingåendet af äktenskap är nämligen upprätthållandet af dem. Och nu kommer jag till postverket.

En man — nej, det var inte jag — fick nämligen för några dagar sedan ett bref, inlagdt i ett af verkets gråa reklamationskuvert. Själfva brevet var adresserad till hans hustru, som under sommaren badat och skött sin hälsa på Västkusten. Som mannen aldrig sett stilen, slet han tämligen ifrigt upp brevet och läste öfverskriften:

»Min innerligt älskade, mitt ideal, mitt allt!»

Och nederst på fjärde sidan stod där:

»Din trofasta lilla gris.»

Mannen stod där som drabbad af blixten. Han fattade icke på långt när så snabbt som ni sammanhanget. Då adressaten vid brevets ankomst redan hade lämnat badorten, och afsändarens

adress icke stod angifven på kuvertet, hade postmästaren sin plikt likmätigt låtit försändelsen gå till reklamationskontoret. Afsändarens namn stod ju icke i brevet, men »Din trofasta lilla gris» kunde ju inte vara någon annan än adressatens man. Så resonnerade de hyggliga notarierna och återställde brevet till den förmente afsändaren.

Skilsmässoprocessen pågår.

När jag hörde denna historia, beslöt jag göra en fars för Vasateatern af den. Med diktarens profetiska intuition såg jag redan i anden fru Vinnerstrands sjögröna badortstoalett med tångfärgad spens. — Men dels har jag tyvärr inte tid att följa mina böjelser. Dels kom jag att tänka på, att någon annan kanske skulle kunna göra en vördnadsbjudande femakters tragedi af idén. Det beror nämligen inte alls på ämnet, om en pjäs blir tragedi eller komedi, se! Det beror bara på författaren. Om Feydeau skrivit *Dockhemmet*, skulle Nora försatt oss i skrattkonvulsioner. Och under Ibsens händer skulle *Spökhotellet* blifvit ett skakande familjedrama, från hvilket man gått hem »med behållning».

Allt hänger på hur man ser världen. Tycker man, att allt möjligt är viktigt, så blir man tra-

giker. Tycker man, att vårt lilla bråk på planeten Tellus i en afkrok af Vintergatan kommer på ett ut, och det hela för resten är hip som hap, har man större förutsättningar att bli humorist.

Patriks desillusion.

Under dessa klara majdagar, då alla tala om att flytta till skärgården, kommer den första kampanjen i Roslagen med vännen Patrik osökt för mitt minne.

Gifvetvis var det Patriks förtjänst att vi kommo dit. Patrik är — eller *var* åtminstone — natursvärmare. Till skillnad från mig, som i den vägen icke står ut med någonting annat än en gammal slottpark med klippta häckar, terrasser och svandammar och höga träd med gamla tiders sus i kronorna.

Nå, på Mjölkö såg det nu något annorlunda ut. Det enda, som fanns af vegetation, var några förblåsta, utmärglade krusbärsbuskar kring stugan. De utgjorde »trädgården».

Men Patrik tyckte om krusbär, och så fanns

där godt om bergknallar. Och det var just hvad Patrik kunde måla.

Det bästa af allt var likväl, att kulturen ännu icke sträckt sin sotiga hand hitut. Här lefde mänskorna ännu enligt naturen, voro okonstlade, öppna och präktiga. Här kunde man lägga bort sina manschetter och all förställning. För att inte tala om, hvilken oerhördt billig sommar det skulle bli.

I sistnämnda afseende hade likväl Patrik missräknat sig en smula. Visserligen hade där aldrig funnits några sommargäster före oss, Patrik skröt med att vara öns Columbus. Men ryktet om hur lite föreställning sådana ägde om pengars värde måtte likväl ha nått hitut. Mor Karna — gubben var ute på fiske — begärde nämligen 200 kronor för kåken, som bestod af två krypin och ett kök.

Framför det senares båda fönster — alla fönster voro naturligtvis igenspikade — sutto två nystrukna, hvita tvärgardiner. Sedan allt var uppghjort, och hyran på anfordran betald i förskott, pekade gumman på dessa gardiner:

— Ja, så skulle jag väl 'a något för de där, om det är så, att de ska' sitta kvar.

— Plocka ner tygbitarna, sade jag.

Genom denna befallning måtte jag från början ha ingett mor Karna en relativ respekt. Min ställning ute på Mjölkö blef nämligen aldrig fullt ut så föraktad som Patriks. Visserligen ansågos vi ju båda en smula rubbade redan af den anledning, att vi betalade 200 kronor för att få bo i Larssons vedbod. (Inom parentes utgjorde det i Patriks ögon stället enda mörka punkt, att vår värd hette Larsson. Han hade alltid ansett, att en roslagsfiskare måste heta Österman.) Men tack vare mitt yrkes icke just uppseendeväckande eller skrymmande natur lyckades jag hålla det hemligt. Ingen anade, Herren vare lofvad, att jag var diktare.

Helt annat med Patrik. Han spetade kring på ön med sitt långbenta staffli. Hans skisser hängde längs väggarna i båda rummen, och han stänkte oljeklattar på mor Karnas golf. Det dröjde inte länge, innan hela öns befolkning var på det klara med, att han icke kunde måla. Från att i början ständigt haft en halfcirkel begapare, som diskuterade om *den* färglickan skulle vara en fiskmåls eller en flytboj, lämnades han nu föraktfullt i fred. Han målade ju vanliga kobbar violetta och röda och gröna och gula, fast hvar normal mänska

kunde se, att de voro gråa. Men han hade väl fel på ögonen också, kantänka.

Hvad som icke förbättrade Patriks sak, var hans sträfvan att vara folklig i allt. Han gick i skinnväst, skrefvade med benen, spottade mellan tänderna och gräfdde ner händerna i byxfickorna. Han försökte också tala roslagsmål. En morgon fick han höra en gumröst nedanför fönstret:

— Vill 'an köpa hägg?

— Nej tack, det luktar så starkt, ropade Patrik, som stod och rörde till färg i bara skjortan. — Jag får hondt i 'ufvet af det.

— Hint får 'an det, hörde han ett ytterligt förvånadt tonfall. Och då han sneglade genom gardinspringan, såg han gumman aflägna sig under betänksamma skakningar på hufvudet. På armen hade hon en korg med ägg.

Efter denna tilldragelse ansågs det fastslaget, att Patrik *var* galen.

Ifall han inbillat sig, att krusbären ingingo i hyran, blef han fram i juli tagen ur denna villfarelse. Vi fingo betala 5 öre mer per liter än på Östermalmstorg.

Kom så händelsen med båten.

Där låg en gammal omstjälpt eka nere vid

båthuset. När man tydligt låtit Patrik förstå, att han icke var värd att stiga i en segelbåt med mindre han erlade 75 öre i timmen och hade en skötare med sig, hade han börjat kasta sina blickar på denna farkost. Men den hade under vintern gistnat och behöfde tätas. Men då Patrik gjorde hemställan om denna åtgärd, erhöll han det öfliga reserverade svaret:

— Det är hint lönt.

Beledsagadt af liknöjd spottning och säflig halfomvändning.

Med hvar dag, som gick, blef emellertid ekan ett allt oafvisligare villkor för att Patriks konst skulle hålla sig frisk. Han hade målat hvarje knalle på Mjölkö och i de angränsande gatten. Han behöfde nya motiv.

Så tog han själf i lag med att täta båten.

Den förmiddag han bar ned sitt staffli och sina grejor till båten var hela den hemmavarande öbefolkningen församlad vid båthuset. Sällan har en stapellöpning motsetts med större förväntan. Men ehuru ekan icke tätats enligt den på Mjölkö sedan urminnes tid gängse metoden, flöt den likväl alldeles förträffligt. Gubbarna stodo och sågo efter Patrik i en halftimme, sedan ryckte de på axlarna

spottade misslynta ut sina tuggbussar och gingo hem till sitt.

Men nästa morgon var ekan borta.

När Patrik, trött efter dagens målning och rodd, kom hem på kvällen, hade fjärden legat blank. Och han hade bara tagit ett ryck i fören och dragit upp den en bit på land.

Men i gryningen blåste det upp ordentligt, och nu var den försvunnen.

Alla gubbarna gingo denna dag med miner af hemligt, fnysande samförstånd. Jo, jo, det skulle så gå.

Mot kväll kom vår värd på besök. Han skulle ha betalt för båten.

— Men ni sade ju, att den inte dög någonting till?

— Håjo, inte var där något fel på skötan. När den bara blef tätad, så.

Sina 100 riksdaler var den ju alltid värd.

— Vi vänta lite, sade då verkligen Patrik. — Jag skall nog få rätt på båten.

Uppriktigt sagdt hade jag ungefär lika mycket tilltro till utförbarheten af denna föresats som värden. Men nu var det som om en demon, en energisk, plötsligt tagit sitt säte hos Patrik. Han

lyckades förhyra en annan båt vid ett annat fiskläge, dit hans rykte ännu icke nått. Han lät sina färger torka och låg ute på spaningsfärd dagarna i ända. En kväll tillkallade han värden för att berätta, det han fått upp spåret. Båten hade blifvit hittad på morgonen vid Granvik, ungefär 5 kilometer från Mjölkö. Den hade suttit fast i vassen och var alldeles oskadd.

Sällsamt nog såg icke vår värd så lycklig ut vid denna underrättelse, som man bort vänta. — Men hvar befann sig skötan nu då?

Jo, en person, som kallades Tenholms-Bengt, hade tagit hand om den. Han hade sagt, att han ändå hade ärende till Mjölkö i veckan.

Patrik fick likväl icke höra af båten hvarken den veckan eller den nästa. Under tiden försökte han skaffa sig upplysningar om Tenholms-Bengt. Ehuru han måste dra orden med tång ur sina interlokutörer, fick han i alla fall så mycket klart, att mannen var en gammal vrakplundrare och tjufgömmare, som inte gärna såg några obehöriga på sin holme. Det vore nog inte lönt att uppträda för tvärsäkert, för då kunde det hända sig, att han fick en hagelsvärm i skrofvat.

Patrik lugnade sig i tre veckor. Så seglade

han i väg till Tenholmen, icke annorlunda beväpnad än med ett dussin starka cigarrer.

Patrik var nämligen mest böjd för att göra upp saken i godo.

Han blef också rätt väl mottagen och bjuden på kaffe med brännvinsgök. Men under det Patrik harklade och pratade sitt roslagsmål, vek inte gubben Bengts blick under de tjocka röda ögonbrynssnåren från hans ansikte.

När min vän målaren ledde in talet på ekan, blefvo svaren alltmer eftertänksamma och utdragna. Jo, nog hade han sett till den där ekan, men den hade blifvit så illa skamfilad, så den måste repareras först. Om det inte fick vara en snugga?

Patrik räckte fram en cigarr. Gubben Bengt tände och blossade så att kindbackarna stodo som på en hoboist. Min vän kände sig, som om han rökte fredspipan i en vildes wigwam.

Efter en stund uttryckte Tenholms-Bengt sin förundran öfver stadsbornas starka lungor, när de kunde stå ut med att ta kol på en hel sådan där. Han hade en tredjedel kvar af cigarren, men nu bad han få fortsätta en annan dag och lade från sig stumpen på tefatet. Patrik såg då, att den var osnoppad.

Nästa utflykt till Tenholmen, som företogs några dagar senare, slog ännu sämre ut. Denna gång fordrade Patrik, att gubben skulle lämna ut båten. Nå, det kunde väl gå för sig, men först skulle han åtminstone ha tio riksdaler i bärgarlön och tjugo för att han lagat båten. Då tröt Patriks tålmod, han höjde rösten och påpekade, att båten blifvit funnen oskadd. Prejningsförsök hade han haft nog af. Det var då gubben Bengt gjorde en gest mot fågelbössan, som förmådde Patrik att ytterligt förkorta sin vistelse på Tenholmen.

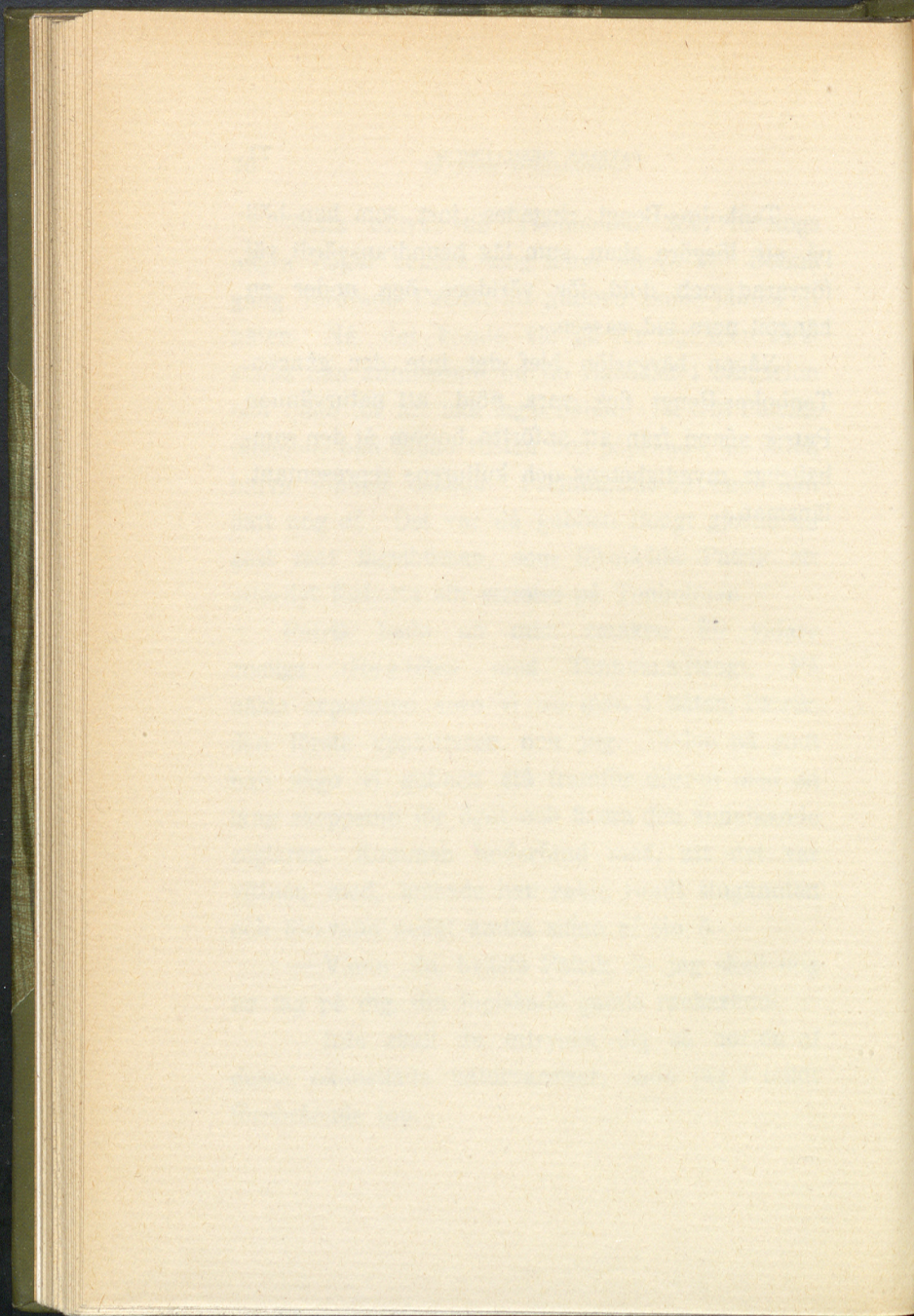
Patrik hade nu mist smaken för vidare ensliga tête-à-têtes med Tenholms-Bengt. På nästa expedition voro vi tre man i båten, Patrik, den förste upphittaren och jag. Redan på godt håll sågo vi gubben stå framför dörren med en lång skeppstub för ögat och fixera den annalkande seglaren. Kommen underfund med, att det var vittnen med, luskade han sakta rundt stugknuten och försvann nedåt andra sidan af sin ö.

— Vänta du, hväste Patrik, — jag skall nog ha tag på dig, din inpiskade gamle rackarknöl.

— Inte skall du uttrycka dig så om en af dessa okonstlade naturvarelser, sade jag i mildt förebrående ton.

Tenholms-Bengt ringades, just som han höll på att lösgöra ekan, som låg beundransvärdt väl förvarad och dold för världens öga under en hängpil nere vid vassen.

Någon bärgarlön blef det inte den gången. Tenholms-Bengt fick vara nöjd, att naturvännen Patrik afstod från att anförtro honom åt den samhälleliga myndighetens och kulturens representant, länsman.

III.

SOMMARNÖJE

III
SOMMERFELD

På rekognoscering.

Med andan i halsen kommer fröken Rudin springande ner mot Gustaf III:s staty. För att hinna till båten har hon måst be kamrern få sluta 10 minuter före tiden, och det vore just treffligt, om hon nu i alla fall skulle komma för sent —

Som hon har sprungit på uthyrningsbyråer i denna välsignade vecka! Nog för att där fanns pensionat, men antingen lågo de för långt ut, eller också var det för dyrt! När man har nittio kronor i månaden, kan man inte gärna betala hundra för inackordering, då blir inte mycket öfver till båt-resorna —

Ja, så fick hon då till slut reda på fru Lindblom. Rösten lät åtminstone sympatisk i telefon, det lät också, som om man i värsta fall kunde pruta en smula —

— Om bara inte fröken har för stora pretentioner, hade hon sagt. Men har inte fröken tillfälle att resa ut med fembåten i morgon, så får jag visa, hvilket rum, som är ledigt? Jag skall ändå själf ut och ordna med möblering —

En bananpojke ställer sig plötsligt i hennes väg, trots brådskan hejdar hon sig en sekund. När man köper bananer på kajen, då är det sommar! Men i samma sekund ringer båten och hon dras ombord med landgången.

Hennes oro för att inte kunna identifiera sin blifvande värdinna bland passagerarna visar sig strax ogrundad. På akterdäck befinna sig icke mer än tre personer förutom hon själf. Ett ungt par i lä bakom rökhytten och en fyllig äldre dam, som liknar Karl X Gustaf.

Fröken Rudin föredrar att inte presentera sig strax. Hon vill först njuta i fred. Vattnet ligger så blått nu på våren, skimrande som en dröm om en lycka —

Så där, hvad var det nu för en gammal sentimental stämning, som ville tränga sig på henne igen! Lycka, det var för orimligt begärtdt, och denna vår skall du inte låta en viss mytologisk tjufpojke hviska dig några fåvitska fantasier i örat,

lofva mig det, Vendla Rudin! Men att få skaka af sig kontorskvalmet hvar dag klockan fem och vända ryggen åt den brännande stenöknen! Att känna den friska saltsjöbrisen leka med håret, få ligga i en hängmatta med en roman och en cigarrett, få gå barhalsad, bada, simma och känna sig ung. Det räcker väl, skulle jag tro.

Aj, nu seglar den gamla frun ner mot henne, kjolen står som en ballong i draget.

— Fröken Rudin, kan jag förstå?

Samtalet kommer i gång. Det är tydligtvis en välvillig mänska, om också inte så värst finkänslig. Hon frågar noga ut fröken Rudin om hennes lefnadsomständigheter. Så pekar hon plötsligt på en holme föröfver.

— Där är det!

Fröken Rudin ser en barack i tre våningars höjd, tydligen nymålad. På planen framför glimmar en kvicksilfverkula i solskenet. Men hvar äro de lummiga bersåerna, strandpromenaderna med hviskande och gnolande vattenbryn?

Fru Lindblom ser minförändringen och säger:

— Ja, kära fröken, ännu är det ju så kalt.

Båten lägger till. Lätta ekmöbler, bekväma trädgårdsstolar, två engelska järnsängar, en del

palmer och akacior, som förvandlat fördäcket till ett orangeri, flyttas öfver på bryggan. En dam med glänsande ögon bakom det ljusa floret och en liflig herre i panama och bar figur öfvervaka upplastningen på en kärra, som köres upp till höger genom en smal skogsväg, i hvilkens fond skymtar en röd envåningsvilla med brutet tak. Och fröken Rudin kastar en lång blick efter det unga paret.

Utflyttning.

Tunga klampande steg i trappan ange, att hennes koffertar ändtligen äro upphämtade från bryggan. Nå, så kan hon då börja installera sig

— Tack, Mia, tack, Elvira — ja, var snäll och ställ korgkofferten där vid kommoden!

Hon kastar ännu en pröfvande blick kring rummet. Det bar tydligen bebotts af en ungherre förra sommaren. I fönsterbordets askkopp kvarligger ännu en cigarrettstump från denna epok, och hela rumnets atmosfär förräder, att hennes företrädare förstått att uppskatta rökandets filosofiska njutningar. Öfver liggsoffan hänger ett porträtt i helfigur af Cleo och två tyska tryck som båda skildra det yppiga lefnadssättet i det gamla Alexandria. Hon betraktar noga hvarje detalj i detta vimmel af blänkande och böljande gestalter

med rosor i svarta lockar och vinrankor kring nakna midjor. Så lossar hon häftstiften och lägger de båda litografierna under sitt linne i den understa byrålådan. I deras ställe uppfästas nu Iduns helsidesplansch *Kysen*, inramad i en prydlig grön list för 1: 25 kronor, och två kvällslandskap med speglande insjöar och guldramar plus en den näpnaste baby, som leker med en stor hund. Öfver lavoaren sätter hon upp några svärdsiljor, som en väninna målat, och borta i det skumma hörnet till höger om fönstret en halft utbredd solfjäder af papper med guldfjärilar och några gulnade kottiljongsmärken.

Kommer så turen till fönsterbordet, som med tillhjälp af ett tjugotal familjeporträtt och en pennläggare af nysilfver omdanas till en damsekretär, på hvilken det inte fattas annat än bläck och läskpapper.

Så upp på en stol för att vid takkroken anfästa en skär japansk ampel af papper.

När allt är klart, ser hon kring sig med en blick af förstucken belåtenhet. Det har blifvit en viss doft öfver rummet, nu bor här en ung dam, det är inte bara en skrub i en hyresbarack.

Men hvad skall hon nu ta sig för? Hon är

den första utflyttingen, och inte känner hon någon lust att gå ner och prata med den feta värdinnan, som liknar Karl X Gustaf. Hellre en rundtur kring ön för att se, om det ännu har börjat bli grönt.

Hon tar sin parasoll och går ner till stranden.

Solen skall just gå ned. Hvad vattnet ligger blankt! Hvad det är stilla rundt ikring!

Hon sätter sig på en sten och slätar kjolen under sig.

Hennes blick glider öfver den vinröda vattenspegeln och stannar vid de skogklädda stränderna på andra sidan. Hvad furorna stå orörliga! Hvad allting står tyst, och väntande, och lugnt!

En beklämning griper henne inför allt det friska, stilla lif, som spirar här i sval omedvetenhet, i helig tystnad. Starkare än inne i staden hör hon oron inom sig, alla de slamrande tankarna, allt jäktet, all gränelsen. Kanske har hon gjort alldeles orätt i att flytta hitut.

Men allt som hon sitter där, gnolar det kvällsstillta hviskandet i vattenbrynet en vaggvisa för hennes sinne. Kanske skall hon ännu en gång låta sig stämma samman med det som växer och blommar i ljuf och omedveten sällhet. Kanske

behöfver bara oron och grämseln i hennes tanke
värka bort som en sårig böld för att hon åter
skall kunna tränga in i tystnadens melodi och
förstå fåglarnas språk.

Dagsregn.

Ah, hvad det känns skönt att släcka ljuset i medvetandet, att i morgon är det inte fråga om att yrväckt och nervös kasta på sig hvardagskläderna och sätta frukostskorpan i halsen vid ett bölande ute på fjärden. Nej, nu skall här sofvas till klockan half elfva, och sedan skall det frukosteras i lugn och ro ute på skärgårdsplanen med spegelkulan. Det lofvade fru Lindblom innan de togo godnatt.

Och det är med föresatsen att riktigt grundligt njuta sin första söndag i skärgården och vara ute i friska luften hela dagen, som hon sluter sina ögon till sömn.

När de åter öppna sig, klara och uthvilade som inte på mången god dag, söker den första blicken fönstret. O ve, gardinspringan är inte gyllene, utan blackt grå. Det måtte väl inte —

Nej, det är inte möjligt, det var ju den härligaste solnedgång i går kväll; och himlen skiftade så i pärlemor, att hon nästan höll på att bli svärmisk på verandan i sällskap med gamle, skallige kamrern.

Med ett skutt far hon ur sängen och springer på bara fötter fram till fönstret.

Du store, en sådan anblick! Den öfverträffar hennes värsta farhågor. Hela fjärden ligger som täckt af en grå slöja, genom hvilken strändernas grankonturer svagt skymta fram med ett uttryck af tröstlös melankoli. En ensam roslagsskuta länsar med sitt gråa storsegel undan för vinden, utan att ett lif står att upptäcka på däck.

Hon står som lamslagen och stirrar, tills en frossilning löper genom hennes kropp, och påminner henne, att det är på tid att klä sig. Åck, hvad skall det tjäna till att klä sig till en sådan dag! Lika gärna ligga tills i morgon, då hon skall in till kontoret.

När hon dock kommer ner till frukostbordet i matsalen, säger kamrern på sitt orubbligt vänliga, fryntligt skrockande sätt:

— Jo, jo, nu får vi dagsregn, ska damerna se.

— Ja, och så tråkigt, säger värdinnan, att

notarien sändt återbud. De hade annars tänkt flytta ut i dag, men nu fick de uppskjuta för det här välsignade vädrets skull.

Alltså ensam hela dagen med de båda gamla!

— Hvarför säger fru Lindblom välsignade, när ni menar tvärtom, skrockar kamrern, och fröken Rudin måste dra på munnen. Det är ändå en gammal hemtreflig herre, som gör hvad han kan för att hålla humöret uppe. Det göra inte alltid de unga.

— Kanske vi kan få till stånd ett parti bridge? kastar hon fram för att inte visa sig rådlösare.

— Utmärkt, fast vi blir tvungna att spela träkarl.

— Men jag har inga marker här på landet — hvem kunde tro att vi skulle komma att spela kort midt i sommaren!

— Så får jag väl försöka föra protokoll då — det är jag inte ovan vid, skall jag säga fru Lindblom.

Värdinnan står ännu lite tveksam. Men plötsligt slår hon ihop de små, stinna händerna och utbrister:

— Ja, ska vi vara så syndiga och spela kort midt på söndagsförmiddagen, kan vi så gärna ta och dricka en toddy också.

Herrarna komma.

Så blef det ändå till slut sommar! Ännu draga visserligen oroliga skyar öfver skären. Vattenytan kan ena minuten ligga spegelblank för att i den nästa vattras af mörka gator.

Men där hon står vid fönstret, känner hon likväl den smekande värme och milda arom af fruktträdsblom i luften, som säger: det är sommar. Och nere bland tusenskönorna kring spegelkulan irrar bumlande en tjock humla.

Fröken Rudin har lyckats intala sig själf, att hon står vid fönstret för att njuta naturens nyss utspruckna skönhet.

Men när hon hör det backa och fräsa nere vid bryggan, glömmmer hon plötsligt bort den, och blicken flyger med den kvinnliga nyfikenhetens hela snabbhet ner till bryggan.

Där står värdinnan för att ta emot sin nya inackordering. Nej, har man sett, gumman har stadshatten på. Jo, jo, aldrig blir en kvinna för gammal att vilja slå an på det starka könet, hvilkets representanter nu skrida ut för landgången med resväskor i händerna. Den förste är en lång skrifvartyp, hvilkens rygg står i båge, medan blicken kisar oroligt mot land genom pincenezen. Bakom honom framdyker ett jovialiskt månansikte med små humoristiska, intensivt bruna ögon och kubben uppskjuten från en lackande panna. Hon kan höra hans flåsningar och gör den reflektionen: det är äckligt, när unga män bli feta. Men ingen af de där båda kan väl vara auditören, han, som skulle se så stilig ut —

Du store!

Hon rycker snabbt hufvudet undan bakom gardinen. Hennes blick har mött ett välkändt, solbrändt ansikte under segelsällskapets hvita mössa.

Det kan väl inte ha varit *han*!

Hon måste glänta ett tag till på gardinen.

Nej, Gud ske lof, det var inte han. Men det var förfärligt hvad han liknade —

När äppleträden blommar.

Aldrig hade hon trott, att den lilla täppan bakom fru Lindbloms villa skulle kunna förvandlas till ett sådant feeri!

Nu får kamrern se sig om efter sitt bridgeparti om kvällarna.

Så fort man rest sig från kvällsbordet, sätter hon den lilla tennismössan på hufvudet och stiger ut på trappan.

Hvilka dofter! Just efter solnedgången är det som om hvarje kalk oförbehållsamt andades ut sin blomsjäl, som om sommarnattens väsen blefve kroppsligen förnimbart.

Hvarje träd är en oerhörd hvit bukett.

Fröken Rudin tar den lilla portörspaden i ena handen och vattenkannan i den andra och går ner i trädgården.

Först vattnar hon ärtsängarna och går sedan med spaden i hand bort till jordgubbslandet, som är hennes speciella skyddsling. Lyckligtvis är där ännu inte riktigt i ordning, ännu en del ogräs att peta upp med den lilla spetsiga spaden, och så behöfver det väl kupas kring plantorna.

Hon är så upptagen af sin kärleksfulla omsorg om de tio à tolf stånden, för hvilka hon blifvit som en mor, och som hon hoppas skola bära frukt, dels sextiofaldt, dels hundrafaldt, att hon spritter till vid en röst strax bredvid sig:

— En natt i maj jag såg en syn i hvitt;
en vit gestalt i hvita fruktträds midt.

Då hon vänder på hufvudet, står auditör Forsner strax bakom henne. Hon kan inte riktigt urskilja om han ler eller inte — det är så skumt under blomhvalfven. Men hon fattar sig raskt med svaret:

— »En natt i maj», ja, det var förr det. Nu få vi säga en natt i juni.

— Så mycket bättre. I maj bo vi ju alltid kvar i staden, så då skulle vi ju aldrig få se den vackraste akten i sommarens stora utstyrselpjä. s.

— Det kan ni ha rätt i, svarade fröken Rudin eftertänksamt. — När jag var barn, trodde jag aldrig

på, att träden blommade. Jag kan för resten knappt påminna mig att ha sett det förrän i sommar.

Auditören bryter en stor, hvit klase från det närmaste körsbärsträdet och ber att få sticka in den i hennes hår.

— Nej, så synd, det hade ju kunnat bli en tio, tolf äpplen af den där.

— Nu var ni sant kvinnlig, fröken Rudin.

— Hur menar ni?

— Att tänka på det nyttiga först, till och med en sommarnatt!

Midsommardans.

— Ska vi då inte få en enda dans den här midsommarafton, säger nya inackorderingen, den näpna, sjuttonåriga blekingskan, som kommit upp till Stockholm för att bli en stor skådespelerska och till en början gå in vid Dramatiska teaterns elevskola till hösten.

Fröken Rudins känslor mot henne voro verkligen till en början inte de hjärtligaste. Den, som sett hennes namnlösa förtviflan, hvilken vid blekingskans ankomst utlöste sig i en ström aftårar, skulle ha gissat, att de båda damerna voro dödsfiender, kanske rivaler om en afgudad mans kärlek. Tvärtom, de aldrig sett eller hört talas om hvarandra. Men det var så, att de skulle dela rum — det lilla rum, som fröken Rudin tills dato fyllt med sin smak, sina parfymflaconer, sina souvenirer,

skulle nu inkräktas af en annan. På skrifbordet skulle fröken Rudins fastrar, mostrar, farbröder, kusiner, sysslingar, bryllingar behöfva trängas med fröken Hults för dem fullständigt obekanta fastrar, mostrar, farbröder o. s. v.

Men efter några dar ha de båda damerna blifvit riktigt kontanta, som man blir på landet där det faller af sig själfvt att vara otvungen. — En bidragande omständighet att fröken Rudin så lätt förlåtit den andra de tio år hon är yngre, bör kanske sökas i auditörens afgjorda antipati för blekingsflickor.

— Det är den första midsommar i mitt lif, som jag inte fått dansa, klagar lilla fröken Hult envetet.

— Men ni kan trösta er med, att det säkert inte blir den sista, tröstar den elake auditören.
— Bäst att vänja sig medan man är ung.

— Om jag kunde förstå, hvad det är för idé att fira den varmaste tiden på året med dans, säger den fryntlige, men gräsligt säflige herr Schager, hvilkens fetma vid unga år på ön förskaffat honom anseende af kapitalist. — *Skall* jag dansa, ska det åtminstone vara vid midvinterfesten som våra hedniska förfäder.

— Det säger ni bara för att det är sex månader dit, skrattar fröken Rudin.

Herr Schager tillblandar sin öfliga kvällsgrogg.

— Låt oss i stället tala om hvad vi gjorde förra midsommarnatten, det är lika roligt och inte så besvärligt.

— O, då hade vi rest en majstång, som var lika hög som kyrktornet, jublar den lilla blekingskan, och kring den svängde vi med bönder och sjömän — vet ni, sjömän dansa *bedårande*!

— Jo jo. Nå, fröken Rudin då?

— Ja, jag dansade med mina journaler på kontoret — jag tog öfvertid för att slippa se andra roa sig.

— Hvilken låghet! Men jag dansade på loge förra sommaren, skall jag säga herrskapet, och det är det enda rätta, infaller fru Lindblom.

— Men det går också på andra ställen. När vi gamla orka hoppa, så bör ungdomen skämmas att sitta, ropar kamrern och drar ut värdinnan på planen.

Rätt som det är har hela sällskapet slagit ring kring silfverkulan, och i den blåa natten tonar från en synnerligen blandad kör den gamla sången:

Där brinner en eld, den brinner så klar,
den brinner i tusende kransar.
Kunde jag den äran få
att med min käresta dansa —

Romantik.

Den lilla blekingskan har haft en upplevelse. Själf påstår hon, att det är hennes första, ehuru auditören är nog nedrig att tvifla.

Upplevelsen var naturligtvis en ung man.

Några lockar af hans svarta hår välldes ostyrt fram under den imiterade panaman. Han ägde en drömmande blick, som likväl plötsligt kunde växla uttryck, bli vaken, observant och skarp. Man såg på denna blick, att ägaren haft med många människor att göra och kunde uppskatta en person med ett enda genomträngande ögonkast.

Det kunde ju därför inte gärna undgå att smickra den lilla blekingskan, att denna blick, när den hvilade på hennes sjuttonåriga ansikte och knubbiga gestalt, uttryckte ett odeladt gillande. — —

Det hände för resten rätt ofta. De reste nämligen in med samma båt om morgnarna. Och när hans blick öfver tidningskanten mötte hennes öfver Nataly von Äckelstruts senaste roman, erfor hon en liflig åstundan att rodna, för hvilket likväl solbrännan lade hinder i vägen.

Hade han under de första fjorton resorna gjort något annat försök till närmande, skulle hon *naturligtvis* med förtrytelse afvisat honom, trots de svarta lockarna och de vackra ögonen. Men nu tyckte hon, att de liksom redan börjat bli gamla bekanta. När så tillfälligheten en dag, i form af en vindstöt, som flyttade hennes hattslöja öfver i hans knä, tog första steget, föll det af sig själf, att ett samtal kom i gång.

Tänk, att det kunde gå så lätt att prata med en okänd! Men det berodde väl på, att han hade ett sådant ledigt och vinnande sätt. Om allt möjligt talade han med samma lätthet och världsvana, och han fördjupade sig aldrig så länge i samma ämne, att det blef enformigt. Sport, teater, musik, moder, allt intresserade honom. Han måste vara mycket världserfaren och vidtberest.

Nästa dag, när de ånyo kommo att sitta bredvid hvarandra på båten, hälsade han artigt

och anknöt konversationen på nytt. Visserligen var det besynnerligt, att han inte presenterade sig. Men det gjorde man visst aldrig i utlandet. Nekas kunde inte heller, att det var pikantare så. Det gaf ett stänk af äfventyr, som kanske skulle ha försvunnit, om han tagit af hatten med orden: mitt namn är Karlsson.

Det befarade hon visserligen inte, att han skulle heta. I sina tankar hade hon redan tilldelat honom namnet Stjerneld. Men hon förlorade sig i gissningar öfver hvad han kunde vara. De markerade dragen antydde en skådespelare. Men de något urvakade drömmarögonen kommo henne att besluta sig för diktare.

Efter några dagar låg det i luften som en tyst öfverenskommelse mellan dem, att de skulle förbli två okända för hvarandra, två skepp, som möttes i natten — — Det var förtjusande; efter sommarens slut skulle deras vägar åter skiljas, utan att de banaliserat sitt möte med några vardagliga signaler. — — Men båda skulle ha blifvit rikare genom denna korta samvaro, båda skulle från den bära ett minne för lifvet. — — —

Så hade det kanske också gått, om hon inte olyckligtvis känt behof att anförtro sin kärlek åt

fröken Rudin. Och genom henne kom auditören med i spelet.

En dag fick den lilla blekingskan höra fröken Rudins röst i sin kontorstelefon.

— Snälla du, skulle du inte vilja göra auditören och mig också en liten tjänst. Han har nu flera gånger bedt mig, att vi en dag skulle äta middag inne i staden, men du förstår ju, vi kan inte gärna gå ensamma. —

— Jaså, jag skall vara förkläde också. Det blir första gången. Nå, bara vi få god mat, så — —

— Det kan du nog räkna på. Och så tror jag *du* också kommer att få träffa någon, som — ja. Du kommer alltså!

Full af bäfvande förväntan begaf sig den lilla blekingskan till den fashionabla restaurant, där de skulle mötas. Det var väl inte möjligt, att auditören kände *honom*, hade bjudit *honom* — —

Ack, bordet var bara dukadt för tre.

För att dölja sin besvikelse, stirrade hon ner i tallrikens mönster, medan hon drog af sig handskarna.

Plötsligt hör hon en röst:

— Varsågod, table d'hôte till två och femtio eller à la carte.

Hon spratt till och lyfte ögonen.
Himmel!

Det var han.

Och icke en min ändrade han i sitt hala
ansikte under hela middagen. Det var som om
han aldrig sett henne — — Nå, det var ju åt-
minstone för väl.

Om vegetarianism.

Ehuru som regel en synnerligen fridfull stämning är förhärskande vid fru Lindholms middagsaffel, händer det också, att de solblekta tapeternas i det Linneanska systemet icke upptagna campanulor få höra hårda ord. Detta innebär icke någon insinuation om vilda inbördes fejder inom pensionatet. Tvärt om, efter den sakramentala prologen vid smörgåsbordet, då herrarna stå i halfcirkel kring byffén med ryggarna utåt och under vällustiga harklingar blicka djupt in i hvarandras ärliga, blåa ögon, råder nästan alltid den största sämja. Och ju hårdare orden falla, ju större är sämjan. Diskussionsobjektet utgöres nämligen af de olämpliga båtturerna, kaptenens ringa insikt i navigation och det malplacerade klimatet.

Allt saker, om hvilka på sin höjd *en* mening kan råda.

Det var därför helt och hållet genom en pinsam och beklaglig tillfällighet, som det i går kom till en allvarlig sammandrabbning mellan andarna.

Se, det var så, att fru Lindholm serverade gädda till middagen, ehuru där icke finns något i juli. Men han, som bjöd ut fisken, försäkrade att den var utmärkt, och han bar det mest solventa bland alla sjömansnamn, nämligen Österman.

Nå, gäddan var också bra. Där fanns ingenting att anmärka mot den. Det var kanske just därför, som det vid bordet uppstod en något förlängd tystnad. Tidtabellen och kaptenens tilläggning hade redan fått sin ordinarie dufning.

Pressad af farhågan att få höra lilla blekingskan afbryta stillheten med sitt efter två minuters eftertanke oundvikliga:

— Nu är det en löjtnant, som betalar sina skulder, kastade den länge, bleke notarien oroligt sökande blickar kring rummet. Portionen på hans tallrik gaf honom ett, som han tyckte, fruktbart och oskadligt uppslag.

— Och kapten Gedda som donerat 115,000 kronor till vegetarianerna.

— Ja, det kan de min lif behöfva, de magra krakarna, sade den säflige herr Schager.

— Det är sorgligt, att alla donatorer skola vara kollriga, tillfogade den annars i sina omdömen så hofsamme kamrern.

I samma sekund föll hans blick af en händelse på den nykomne lifförsäkringsagentens tallrik, där just en arkadisk potatissallad med rödbetor och gräslök höll på att få pricken öfver sitt i med några stänk af vinaigre. Kamrern påminde sig med ens värdinnans varning, och tänkte framkasta en ursäkt. Tyvärr öfvergick denna afsikt icke till verklighet, innan potatismannen hunnit replikera:

— Om ni, mina herrar, pröfvat vegetarianismens välsignelse, skulle ni icke tala på detta ytliga sätt. Ni, unge man — med en gest mot Schager — skulle då icke besväras af denna apoplektiska fetma, som förr eller senare kommer att ända ert lif med ett slaganfall. Ni, min bäste notarie, skulle icke bära dessa blåa ringar under ögonen, som äro en följd af det genom kött dieten alstrade spritbegäret. Edra ådror, kamrer, vore då fria från det kalkstoff, som kommer att bereda er en förtidig

och kvalfull död — utom det, att era affärer skulle befinna sig i ett bättre läge.

På de tre köttätarnes pannor hade tändts en trefaldig vredens morgonrodnad. De svarade samtliga på en gång med så stort eftertryck, att man på sin höjd kunde urskilja enstaka ord som »gräsätare», »Nebukadnezar» och »jubelabsolutist». När stormen något hunnit sakta sig, sade vegetarianen lugnt, med en förevisande gest, som om han för det öfriga sällskapet föredragit ett igenom lyckträff funnet åskådningsmaterial.

— Se här ett exempel på, hvilken osund retlighet hos affekterna likätandet framkallar. Ingen af dessa män skulle jag vara i stånd att försäkra som prima lif.

För att bilägga striden lade sig auditör Forsner emellan:

— Nå men, hvad visa då dessa välvuxna och friska unga damer, för att inte tala om under-tecknad, för spår af vårt fördärfliga lefnadssätt?

Lifförsäkringsagenten svarade i samma objektiva och vetenskapliga ton:

— Den erotiska upphetsning, som är en oundviklig följd af kött dieten.

Han nödgades redan samma kväll lämna ön. Närmaste anledningen utgjordes af en antydan från herrarnas sida, att han i annat fall knappt vore att anse som prima lif.

Det lyckliga slutet — — —

FÖRLOFVADE.

Henning Forsner

och

Vendla Rudin.

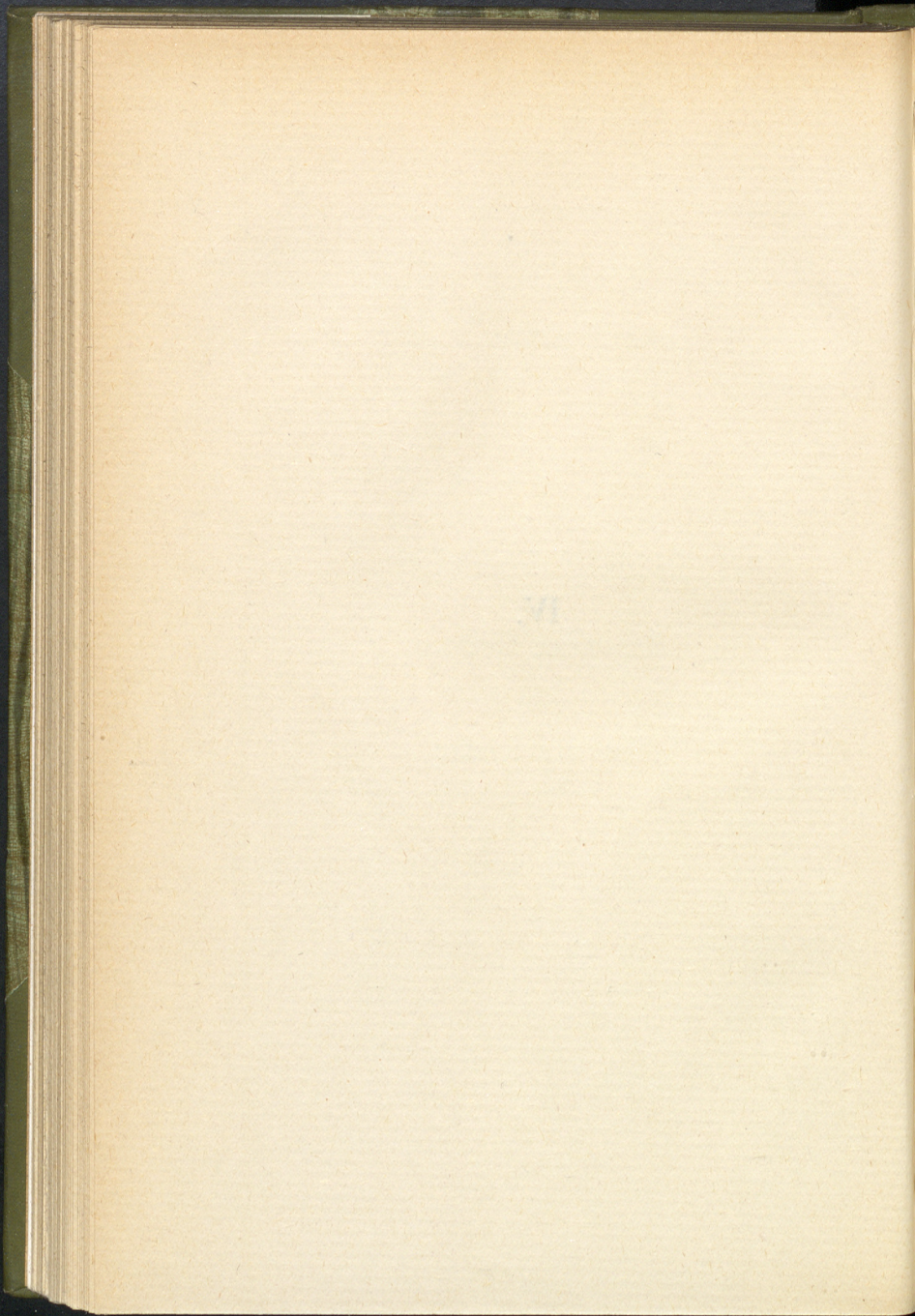
FÖRÖFVADE

Ennais förmot

och

Vandis länka.

IV.

Stationskyssar.

Med anledning af de beskyllningar för oridderlighet och ett kärlekslöst sinne, som i samband med kyssförbudet vid stationerna riktats mot franska staten, ber jag få säga några ord till denna sympatiska stats försvar.

Redan en blick på de senare årens rätts-händelser tyckes mig ge vid handen, att Frankrike icke svikit sina traditioner, utan respekterar kärleken. Ja, jag kan undra, om inte den franska rättsskipningen egentligen är den enda, som erkänner »kärlekens rätt». För några år sedan upptogs där till allvarlig behandling frågan, om icke kärlekens utslocknande borde anses som tillräcklig anledning till skilsmässa. Bland de sakkunniga, som då anmodades att afge utlåtande, befunno sig äfven feministen Marcel Prévost och

två andra författare (franska staten erkänner nämligen äfven den moderna skönlitteraturen).

Eller sågo vi inte nyligen, hur den franska rättvisan lossade en smula på bindeln för att snegla på m:me Steinheils charmanta växt. Man insåg, att världen icke hade råd begrafva så mycket ögonfägnad och behag i en fängelsecell. Man fick låta världen behålla hennes skönhet mot riskpremien af hennes ondska.

Eller tänk på den saddistiske apotekar Porat, som uppväckte så många hjärtliga sympatier, så länge man ännu trodde, att han torterade sin gemål af kärlek!

Nej, nej, Frankrike är ännu Frankrike. Och den nya ukasen mot kyssar och omfamningar vid statens järnvägsstationer bör helt visst icke uppfattas som uttryck för en antierotisk annandagsstämning i järnvägsstyrelsen. De älskande ta den nog med lugn. Man kysser ju inte sin älskarinna på perrongerna. De smekningar, som man kan ge och motta i allmänhetens närvaro, låta sig i allmänhet utan alltför stor afsaknad inhiberas eller åtminstone uppskjutas.

Och för resten — är en man riktigt, riktigt förälskad, så bör det väl vara honom ett nöje

och en ära att i afskedets ögonblick vedervåga en fentiolapp för sitt hjärtas dam, äfven om hon skulle vara hans hustru. Hon rullar då i väg med ett oförtydbart bevis på hans kärlek i sitt hjärta, och hvar gång hon under skilsmässan för sitt minne frammanar den man, som för en kyss af henne fördes bort mellan två gendarmer till domarskranket, bör denna bild utgöra säkraste stödet för hennes trohet.

Den nya ukasen riktar sig mot den konventionella kyssen. Man erlägger icke 50 kronor för att få kyssa sina släktingar. Det kan icke ens en tämligen styfsint svärmor göra kraf på. Alla som äga svärmödrar, fastrar på julgästning eller mostrar på dopbesök böra med en känsla af glädje och befrielse hälsa de nya anslagstaflorna. Man blir också besparad den oaptitliga anblicken att se skäggiga svågrar eller kusiner smälla ihop och kyssa hvarandra under dunkningar i ryggen, som bruket är på kontinenten.

Stationskyssar och krokodiltårar höra till samma kategori. Stationskyssen är ofta en judaskyss, som säger så mycket som: det var då för innerligen väl, att man till slut blef af med

mänskan. När får man för resten höra faddare fraser och fler omtuggningar än dem, som växlas mellan ett kupéfönster och en perrong medan man väntar på, att tåget skall blåsas af. När man hör alla dessa »hälsa nu så godt» och »skrif snart, söta du», med hvilka förseningsminuterna skola utfyllas sedan man på vägen till stationen sagt allt, som var att säga, kanske många med mig frestas önska, att steget tagits fullt ut med stationsplattformernas afstängning för medföljande släktingar och andra trafikhinder.

Tänkaren och skärgårdsbyggarna.

Redan från första stund furstevillan på Valdemarsudde blef bebodd, har den varit objekt för de båtfarandes lifligaste intresse, som bland annat tagit sig uttryck i debatter om själfva byggnadens arkitektur, inredning, hållbarhet o. s. v. En af de originellaste frågorna hörde jag då en 10 års fröken rikta till sin bredvid sittande mamma:

— Säg, mamma, tror mamma han har målat den själf?

Sedan blef det helt naturligt Nike Samotrace, som drog till sig största intresset, och omväxlande med en del beklaganden af den ledsamma olyckan vid transporten kunde man få höra många kuriösa utlåtanden om denna seraf utan hufvud.

Sedan någon vecka ha de skärgårdsresande

stockholmarna fått ett nytt konstverk att intressera sig för vid sin dagliga passage af Valdemarsudde. Midt på den vackra terrassen på slottets växtsida uppenbarade sig en dag en besynnerlig tungus. Han tycktes icke ha minsta öga för den leende naturen kring sig, hvarken Djurgårdens ljusa grönska eller segelledens glitter. Iförd endast kejsarens nya kläder, bestirrade han oförtutet en brun fläck på gräsmattan, och hans knöliga gigantfötter tycktes vara skapade för fotbollsmatcher. Nike ignorerade han totalt.

Naturligtvis voro meningarna delade, om hvad han hade för sig. Någon urgerade, att han sof. Andra ville göra gällande, att han hade knip någonstans. Men en del hade sett i tidningen hvad statyn föreställde, och upplyste, att den var af Rodin.

Men gemensamt för alla föreföll, att de icke funno bronsfiguren vacker. Visserligen motsvarar den ju ingalunda romansk skönhetsuppfattning, men den tycks vara för germansk till och med för nordens fransmän.

Några demonstrationer sådana som i Paris, där man döpt några af Rodins statyetter med bläck och slagit fingrar och tår af de större,

förekommo visserligen icke. En af Rodins biografer skrifver alla dessa dåd på afundens konto —. Det är nog att döma en smula ytligt. Där är i en del af hans arbeten någonting ägnadt att utmana den galliska andan, hela den romanska uppfattningen af hvad som är skönt. Någon har kallat Rodin skulpturens Rembrandt.

Men det har varit kuriöst att se, hur *Tänkaren* tycks ha verkat för germansk till och med på nordens fransmän —

Man har sagt mig, att den tidigare versionen af Tänkaren skulle haft en helt annan intention, afsett att utgöra ett led i en apoteos af kroppsarbetets välsignelse. Denna teori, som ju skulle göra Tänkarens minst sagdt stadiga benbyggnad och knutna muskulatur fullt förklarlig, har jag likväl inte funnit bestyrkt i de Rodinstudier, som stått till min disposition.

— Men innan Tänkaren skymmes bort för blicken af löfverket och vi börja tala om något annat vill jag be er läsa det utan jämförelse mest uppfriskande, som skrifvits om denna mångomskrifna staty, Sigfrid Sivertz förtjusande och okynniga skildring af *Tänkarens* morgonpromenad

till Louvre (Bonniers månadshäften, juni 1908). Där har den stränge filosofen bland annat oturen att möta en Apollo, som efter presentationen apostroferar honom med orden:

»Tänkaren — något i min genre alltså. Men det måste vara mycket ansträngande för er att tänka att döma af de hårda vecken i er panna. Era tankar måtte mer likna jordskred än stjärnskott. — — Ni har säkert inga gyllne pilar — — Jag för min del är en gud och får allting till skänks — — —.»

Hur det känns att kantra.

Segelsäsongen har börjat, och det kan ju ha sitt intresse för dem, som ännu äro opröfvade, att få veta, hur det första kallbadet med kläder på känns.

En journalist får ju icke rygga tillbaka för någonting, och härförleden, då vädret var det lämpligaste: skarpa kast omväxlande med bleke och åska i luften, företog jag min första kantring.

För detta syfte hade jag lyckats få upplåna en alldeles ypperlig segeljulle, utan så mycket som tillstymmelse till barlast. Af ägaren hade jag inhämtat de noggrannaste upplysningar, om hur jag borde bete mig för att *icke* kantra.

Så fort jag fått upp seglen, surrade jag alltså skoten på det omsorgsfullaste och höll tätt under

en klippvägg, som borde vara ägnad att ge präktiga kontrastötar.

Seglen fylldes strax af en präktig landvind, som tvang mig att gå öfver stag. Men knappt hade jag gjort fast så reste sig båten och i nästa sekund kom en körare från det rätta hållet, som tryckte ner masten mot vattenytan.

Med ovanlig liflighet hade jag flugit upp på lovarts reling. Nu såg jag hafvet bita med en tjock, grön läpp öfver båtens vänstra sida och i nästa sekund frustade vattnet in mellan tofterna. Då först blef det mig en verklighet: jag håller på att kantra.

Tyvärr kan jag inte påminna mig de närmaste sekunderna, som ju kanske haft störst psykologiskt intresse. Ett kan jag likväl försäkra: jag hade ingen känsla af vattnets köld, ehuru det bara lär ha varit 10 grader och jag aldrig annars badar under 15 grader.

När medvetandet började igen — jag antar, att man under mellansekunderna fungerade som en omedveten mekanik — satt jag gränsle på kölen. Vattnet räckte knappt till midjan och de högsta vågorna plaskade in i västfickorna. Men jag hade en känsla af att skrofvat under mig

sjönk sakta, men säkert, kanske på grund af seglens växande genomblötthet.

Afståndet till land öfversteg knappt ett trettio-tal meter — alltså en smal sak för en naken simmare. Likväl hade jag på känseln, att jag inte skulle nå dit med kläder på, byxorna klibbade utefter benen och kängorna måste åtminstone först af.

Då fick jag se en karl, som stod på stranden. Jag viftade åt honom med armen — klokare hade väl varit att vifta med börsen. Men den var för tillfället submarin och jag ville om möjligt akta mina manschetter.

När karlen såg min nöd, stoppade han händerna i rockfickorna och gick sälligt sin väg.

Om jag blef räddad?

Jo, en gast på en i närheten förtöjd fenbåt nalkades plötsligt med korta, taktfasta årtag.

— Hvarför sitter ni med surrade skot i den här vinden, sade han strängt, i det undertecknad, drypande som en våt hund, klef i hans båt. — Och när ni kände, att hon höll på att gå rundt, kunde ni åtminstone ha lovat.

— Ja, men då hade den kanske inte kantrat?

Det blir nog svårt för mig att få hyra båt någon mer gång i sommar.

Nu är jag visserligen beredd på den perfida insinuationen, att hela detta äfventyr var ofrivilligt.

För sådana belackare kan jag bevisa, att jag före starten kvarlämnat min klocka och utbytt mina gula skor mot ett par svarta.

“Den är antik“.

Kanske har ni också fått er nätta samling af antikviteter förstärkt under den nu lyckligtvis snart afättna högtiden? Jag har fått en antik termometer, en antik byxsträckare och en antik fotografram. Ingendera af sakerna utmärka sig genom någon särskild skönhet, men medan jag öppnade paketen närmade sig gifvarna en efter annan, förde mig några steg afsides och sade högtidligt:

— Den är antik!

Nå, jag tviflar visst inte på deras ord. Att exempelvis fotografier kommo i bruk först på 1800-talet, beror ju bara på, att uppfinnaren föddes först vid det laget, och utgör intet indicium mot uppgiften. Efter hvad mina forskningar ha gifvit vid handen, är nämligen antiken

en kulturepok, som sträcker sig från förhistorisk tid till midten af 1860-talet.

Under en så pass afsevärd tidrymd är det likväl helt naturligt, att stilen och smakriktningarna skola ha undergått vissa variationer. Det är därför inte att bara lita på, att om man möblerar ett och samma rum med uteslutande antika saker, rummet därför kommer att bli fullt stilrent. Man måste också ta hänsyn till en del nyanseringar som rokoko, empire och allmogestil, som, ehuru alla tillhörande antiken, likväl tillsammans kunna framkalla ett rätt bisarrt intryck. Om ni inte tror mig, kan jag stå till tjänst med adresser på ett flertal hyggliga och välmenande stockholmsfamiljer, i hvilkas salonger ni kan få se exempel på det anförda.

Många af de här förtalade familjerna ha offrat betydande belopp på sina antikviteter.

Hvad är det då, som ger en antik sak ett högre värde än en modern? Svaret är enkelt och själfklart, men hur många af våra antikköpare skulle bli det skyldiga! Det är förstas den historia, som den antika prydnaden kan berätta oss om sig själf, den anda ur hvilken den är utsprungen, allt det, genom hvilket den

har en själ, där en den moderna är inte annat än en stum, iskall fabriksprodukt. Men är det så säkert, att hvarje sak, som är köpt för stora pengar i en antikvitetshandel, har någonting af värde att berätta? Fanns det inga klåpare förr i tiden, regerade då aldrig några förskämda och plebejiska smakriktningar, plagierade man aldrig då likaväl som nu? Är ett skåp med hjärtan och rosor värdt femhundra kronor, därför att det målades på sextonhundratalet af en bond-dräng i Härjedalen?

För många öron är visst sådant ett hädiskt tal. Men märkligt nog går ofta en oförklarlig brist på pietet för det, som är förbundet med närmare minnen, hand i hand med en viss sorts antikdyrkan. Hur händer det ej ofta, att de möbler, som i fyrtio eller femtio år prydt sin plats i ett gammalt borgarhem, bli ställda på vinden för att utbytas mot inköpta inventarier med hundra års uppgifven ålder. Och likväl tycker man, att farfars länstol eller mors sybord kunde ha mer att berätta än samma saker inköpta på auktionen efter en okänd samlare.

Vare det fjärran från mig att bestrida, det man gjorde vackrare saker förr i tiden. Men

det gällde kanske i högre grad än någonting annat klädestillverkningen. Och ännu har jag, sällsamt nog, aldrig träffat någon, som velat uppträda i antik syrtut eller antik hatt.

Annat än om de skulle bli moderna — —

Också tror jag, att hon var ovanligt uppriktig den fjortonåriga dam, som en gång på förfrågan hvarför hon tyckte så mycket om antiken, gaf mig det omedvetet paradoxala svaret:

— Därför att den är så modern.

En cigarr.

Holmstock kom ut från sitt frukostställe. Han befann sig i ett verkligt söndagshumör. Då detta ord för många är liktydigt med leda och grådom, får jag tillägga, att Holmstocks söndagshumör kännetecknas af ett blondt, nordiskt *dolce far niente*, en ogrumlad sinnesfrid och otadlig matsmältning.

— Nu skall den lilla frukostcigarren sätta kronan på verket, sade Holmstock till sig själf, i det han med en smekande handrörelse tog fram sitt monogram prydda läderetui.

Död och kaffesurrogat — tomt!

Holmstock försjönk i några minuters grubbel. Hade han verkligen bolmat så fruktansvärdt i går, ehuru doktorn förbjudit honom att öfverskrida sju cigarrer per dygn.

Nå, han fick väl köpa en tolfva hos någon lådhandlare då, det kunde inte hjälpas. »I brist paa Tabak ryger man andere Blade —.» Där borta i spårvägskorset brukar ju alltid stå en.

Fåfängt spanar Holmstock efter sin man.

Med ens slår det honom: gatuhandeln är ju slut från och med i dag.

Han stiger in på en barrestaurant.

— Snälla fröken, vill ni ge mig en stor femtonörescigarr.

— Hvad får jag mer beställa då?

— Tack, ingenting.

— Vi få inte servera cigarrer till andra än gäster.

Holmstock undertrycker en hemsk ed. Men efter en god frukost försättes han icke så lätt i rådlös förtviflan.

— Så tag och ge mig en grogg då, fröken lilla.

Och han hänger af rock och hatt i tamburen.

Efter en stund kommer groggen, tillika med en liten biff af den art, som på stamkundspråket kallas femöring.

— Jag har inte beställt någon biff. Jag kommer direkt från frukosten —

— Ja, det vet väl direktören, att före klockan fyra på söndagen, så —

— Dj-s blod och sjuhundra — — — —

Men Holmstock får sin cigarr.

Medan han röker den, gör han på bords-skifvan upp en beräkning öfver hvad den kostar:

Cigarrens pris 15 öre

Biff 50 »

Grogg 50 »

Dricks 25 »

Rockafgift 10 »

Summa 150 öre

Cigarren smakade icke Holmstock, och hans söndagshumör var borta.

Tombola.

Till herr Holmstocks grundsatser hör att aldrig besöka basarer, och framför allt icke sådana, som äro arrangerade för välgörande ändamål. Han är likväl alltför intelligent att icke inse, att principer, rigoröst följda, äro ägnade att inkräkta på personlighetens fria växt. Det var också anledningen till att hr Holmstock för några dagar sedan beslöt sig för att i tid göra en afvikelse från den nämnda och besöka en välgörenhetsbasar.

Redan i trappan vidtog likväl Holmstock den välbetänkta åtgärden, att i östra kassahvalfvet af sin portmonnä öfverflytta alla myntenheter af tvåkronas valör och därutöfver, medan han i det västra inneslöt de tillgångar, sammanlagdt 2,35 kronor, som han ämnade offra på välgörenhetens altare.

Redan efter några minuters hetslopp mellan charmanta blomsterflickor, enträgna vykortsförsäljerskor och insmickrande sibyllor var tyvärr detta belopp decimeradt till 1 krona.

Sedan herr Holmstock i ett hörn af den fantastiskt smyckade salen, där en dånande idrottsboston lade an på att öfverdöfva det ekonomiska samvetet, konstaterat detta förhållande, beslöt han att göra denna krona fruktbärande för sin familj. Vid en rond kring de olika stånden kom han likväl till den sorgsna öfvertygelsen, att han i en bosättningsaffär skulle kunna förvärfva ett dubbelt så stort antal osthållare eller proppsilar för samma tribut.

Holmstock beslöt sig då att mot sina grundsatser vädja till lyckan. Han fick en liten tom papperslapp i utbyte mot sin krona.

— En nit, sade den vackra fröken, som var en smula dekolleterad för att påminna om Fortuna — ta en till, så blir det desto större vinst.

Holmstock blängde på fresterskan och sedan i sin börs. Så stack han på nytt handen i lyckohjulet och drog en ny nit.

Men nu hade han fått blodad tand och växlade en tia, fast besluten att icke ge

sig. Denna energi belönades till slut med nummer 212.

— Är det någonting, som jag kan bära hem själf, sade Holmstock.

— Vinsterna hämtas först i öfvermorgon under denna adress, sade fröken och lämnade ett kort.

Det var en desillusion för Holmstock, som räknat på att åtminstone komma hem till mid-dagen med en ny silfverservis eller kristallskål. Men det gick för sig att få se på vinsterna, ifall herr Holmstock ville stiga bort till den där af-skrankningen — — —

Där fanns åtskilliga saker som han gärna ville ha, bland annat en kristallkrona, en äkta indisk matta och framför allt ett elegant piano. Själf spelar visserligen Holmstock inte piano och inte fru Holmstock heller just, men han har alltid ansett det för en synnerligen prydlig möbel, som icke bör saknas i ett bättre hem. Tyvärr syntes inget nummer på pianot och inte på mattan heller — det var bara de mindre sakerna, som buro nummerlappar, och bland dem återfann han lyckligtvis icke 212.

Vid middagen, till hvilken han kom en kvart

för sent, tröstade Holmstock sin fru genom att med hemlighetsfull min öfverlämna nummer 212 till henne.

Från början var det hans afsikt att icke med ett ord låta henne förstå, hvad hon hade att hoppas af denna lapp. Men efter hand kunde han icke låta bli att anspela på pianot.

— Nej, tror du verkligen det är möjligt, ropade fru Holmstock.

— Jag anser det icke bara möjligt, utan äfven tämligen sannolikt. Jag upptäckte icke mer än tre onumrerade vinster, en af dessa var pianot.

Fru Holmstock tog lappen igen.

— Tvåhundratolf, sade hon drömmande, jag tycker verkligen det är något särskildt med det numret.

— Det är så symmetriskt, ifyllde herr Holmstock med sitt utpräglade ordningssinne.

— Javisst, det blir likadant, om man läser det baklänges.

Under hela middagen talade herrskapet Holmstock icke om annat än sitt piano. Frågan gällde nu i första rummet, hvar den dekorativa möbelen borde anbringas. Vid kaffet, som af gammal

häfd afnjutes i Holmstocks rum, gaf husets herre uttryck åt den uppfattningen, att pianots enda rationella plats vore mellan fönstren därsammastädes. Eller på den golfyta, som nu upptogs af bokskåpet. Fru Holmstock däremot ansåg, att ingen annan lösning kunde upptas till allvarlig behandling än lavoarens utflyttning för att bereda utrymme på långväggen. Kanske på grund af den nervösa upphetsning, för hvilken Holmstock under förmiddagen varit offer, gaf han sina tvifvel en mer än nödvändigt skarp formulering. Den omedelbara följden blef att hans handlingskraftiga hustru, för att bevisa sin lösnings praktiska utförbarhet, tillkallade husan och med hennes bistånd raskt ommöblerade rummet i enlighet med sitt projekt. Herr Holmstock utslungade då ett förhastadt omdöme om »fruntimmerslogik», på hvilket fru Holmstock genmälte, att karlar sakna smak.

Den upphetsade äkta mannen iförde sig då sina ytterplagg och blef icke vidare synlig i hemmet under den skiftesrika dagens lopp.

Men nästa förmiddag satte sig fru Holmstock i rörelse för att på angifvet ställe afhämta vinsten.

Ett afsevärdt antal personer hade infunnit sig i samma syfte.

Trots fru Holmstocks aktningvärda ansatser att spurta förbi sina närmaste pacemakers i kön, befann hon sig ännu efter en timme långt från målet.

Hon satte sig då i förbindelse med närmaste stadsbudskontor, och efter en stund intogo två kraftfulla bärare hennes plats i den steg för steg avancerande skaran.

Först vid middagen, vid hvilken rådde en retlig stämning på grund af föregående dags meningsutbyte och herr Holmstocks annandags-humör, ringde det på tamburdörren. Fru Holmstock flög själf som en pil ut i tamburen, i det hon i förbifarten öppnade båda dubbeldörrarna till sin mans rum.

Där stodo två stadsbud och höllo mellan sig ett cigarrettfodral af nysilfver.

Det blef också allt hvad de erhöillo i dricks-pengar.

Borgerlig tid.

Först i går har jag kommit till klar och levande insikt om vidden och innebörden af detta begrepp.

Det tillgick så, att jag vaknade. I min egen säng. Men med den något beklämmande känslan af skor på fötterna. En smula bestört upptäckte jag i nästa förnimmelse, att min toalett visst icke inskränkte sig till dem. Jag låg fullt påklädd i sängen, med krage, manschetter och allt.

Då ställde jag till mig själf följande anförande:

— Min herre, det ligger ju i öppen dag, att ni i går berusat er med alkoholhaltiga drycker, innan ni gick till sängs. Ett sådant förfarande kan ju vara förlåtligt, om än ingalunda rekom-

menderande, för en nybakad student. Men hos en person af er ålder och erfarenhet, som gör anspråk på att icke stå alldeles handfallen inför den förnämsta af de fria konsterna, lefnadskonsten, är det verkligen komprometterande, lindrigast sagdt.

I detta samband bör det kanske anmärkas, att jag alltid tilltalar mig själf med en viss artighet äfven i så tvetydiga situationer. Jag har nämligen lärt mig af Nietzsche, att respekten för sig själf är en af den förnäma och öfverlägsna personlighetens kännemärken.

Snart nog skulle det också visa sig, att beskyllningen var förhastad. Mig själf svarade nämligen med en påminnelse om den af träget arbete i förening med något för tung föda framkallade mattighet, som förmått mig att söka några minuters hvila efter middagen.

Javisst, jag hade lutat mig en stund på maten, så var det. Men att döma af den spänstighet, med hvilken jag hoppade ur sängen, och den känsla af lifskraft, som genomströmmade alla leder, måtte sömnen ha räckt minst en timme. Ännu hade jag bestämdt sömnen kvar i ögonen. Det föreföll mig nämligen alldeles skumt i rummet.

(Som jag visst förut upplyst, tillåter mig icke mitt nervsystem att ha klocka.)

Men jag har hvad jag skulle kunna kalla mitt borgerliga ur, vid hvilkets anlitande jag slipper från minutvisarens jäkt. Från mitt fönster kan jag hålla reda på timplagen. Vinhandeln midt emot stänger redan klockan 7 och raksalongen klockan 8. Till klockan 9 kan jag beundra lyx-artiklarna i 15-öresbasarens skyltfönster, och klockan 10 utmotas de sista bakelsebestarna från konditoriet på hörnet. Klockan 11 slocknar biograf-vestibulens svafvelblåa ljusglob och klockan 12 drar den högbarmade Svea jalousierna för kafé-fönstret. Klockan 1 slocknar gatans sista öga,* ciggarrfönstret i backen, och det börjar bli tid att gå till sängs.

Döm nu om mina känslor, när jag kommer fram till fönstret och finner att det är mörkt öfverallt. Mörkt och — tomt på gatan.

Det var beklämmande rentaf. Hade kometsvansen ändå till slut svept fram öfver Stockholm och lagt det platt öde, medan jag tog min middagssiesta.

Bäst att se efter.

* Ja, det var för ännu ett år sedan, det. Håhåjaja.

Men knappt utkommen ur porten såg jag Svea släppa ut två stamkunder. Jag frågade dem, om någonting händt. De hade druckit grogg och upptogo därför min fråga som ett skämt. Lätt sårad fortsatte jag min väg. Nästa figur jag mötte var en man, som också kryssade kors och tvärs öfver gatan. Men det var för att släcka lyktorna.

Klockan *var* alltså verkligen öfver 1.

Det är en sällsam känsla att se mänskligheten släcka sina ljus och gå till sängs, då man själf just stigit ur sängen, morgonfrisk och ut hvilad efter sju timmars sömn. Det är en känsla af hjälplös isolering midt i samhället, af att vara en urspärad, utstött.

Och intrycket af denna isolering blir ytterligare förstärkt af beteendet hos de människor man möter. De uppföra sig sällsamt, och det är som talade man olika språk. Jag mötte en vän, som var på hemväg. Han tog min arm, men vi hade svårt att hålla jämna steg på grund af olika uppfattning om den kortaste vägen mellan två punkter.

Om allt hade vi för resten under denna vandring olika åsikter, ehuru vi annars bruka komma rätt väl öfverens. När vi till slut hunno till hans port, sade han:

— Kom nu med upp och drick ett glas punsch!

— Är du galen? Punsch före frukost!

Detta ord, frukost, borde jag ha undvikit att uttala. En vaknande hunger gör man nog klokast i att så länge som möjligt inte låtsa om vid denna tid på natten i Stockholm. Jag hyste emellertid ett svagt hopp att få stilla den i något gathörn med en korf. Efter en stund mötte jag verkligen en af dessa näringsidkare, som sköt sitt ekipage framför sig. Han beklagade att icke kunna bispringa mig, eftersom klockan var öfver 1.

— Numer få vi inte sälja efter ett. Förr fingo vi stå till klockan fyra.

— Men det är just efter ett, när restaurangerna äro stängda, som ni behöfvas.

— Ja — — svarade korfförsäljaren med det djupt resignerade tonfallet hos en man, som för länge sedan uppgett allt hopp om att finna en gnista sundt förnuft i världsordningen.

Och skramlade vidare.

Ännu en timme dref jag på gatorna. Jag mötte en herre, som liknade Weininger och gaf mig en tjock tysk bok med en Medusa på omslaget. Han ville till på köpet, att jag skulle

lofva honom att läsa den. Men mitt hopp om det lilla minsta franska bröd gäckades. Jag önskade mig till Paris, där man alltid kan få allting. Eller till Berlin, där följande en gång hände mig på kafé Bauer. Jag var nykomling i staden och hade föresatt mig att sitta tills det stängdes. Fram mot klockan 6 började jag känna trötthet och tillkallade kellnern.

— När stänga ni?

Det var med världsborgarens själfkänsla han svarade:

— Här har inte varit stängdt sedan 1759.

Om jag minns rätt: det år fransmännen lågo utanför Fredrik den stores hufvudstad.

Men nu var jag i Stockholm. Och hade inget annat att göra allt intill morgonen än ofvanstående reflexioner.

Första-oktober-filosofi.

Ni håller naturligtvis på att flytta? Det är ju den 1 oktober, och då flyttar man, ifall man inte bor som Thiel eller som Jean Jeansson.

Ni tror, att ni är en man, som öfvervunnit de tre illusionerna, sett lifvets ansikte bakom masken. Ni anser er för en smula filosof, kanske till och med en betydande pessimist.

Och så afslöjar ni er hvar oktober som en ohjälplig sangviniker.

Hvarför flyttar ni nämligen? Därför, att ni tror er komma att trifvas bättre i den nya våningen.

Det brukar ni också göra — de första tre

veckorna. Tänk hvad rummen äro ljusa, hvad trapporna förefalla mycket lättare, ja, själfva W.-C:t tycks er liksom hemtrefligare. Visst är det lite störande med spårvagnsklämtet, men det vänjer man sig vid. — —

Men ni vänjer er inte vid det — — I stället upptäcker ni efter någon tid, att det är arsenik i matsalstapeten, råttor i källaren och fuktar i sängkammaren. Och violinisten i våningen bredvid, af hvilkens prestationer er hustru och ni den första tiden hade så mycken njutning under er kvällssiеста, att ni försmådde kafémusiken och hon teatern, har en vedervärdig repertoar och går tillbaka i tekniskt hänseende i stället för att utveckla sin konst.

Och nästa första oktober håller flyttvagnen på nytt utanför er port — — —

Vill ni lära någonting om mänskonaturen? Studera då fysionomierna vid ett väktombyte 1 oktober. Hur de bortdragandes ansikten stråla af glädje öfver att få lämna våningen! Men det hindrar inte, att de inflyttande se nästan ännu gladare ut. Det gör en riktigt godt i själen att se så mycken belåtenhet af så motsatta grunder.

Men här sitter jag och glömmar mig — —
— — — Förlåt jag afbryter, men flyttkarlarna
vänta — —

Apostlar.

Hos en äldre kvinnlig släkting till under-tecknad infann sig en dag en herre med rödt spetsskägg, pomaderadt hår och ett vinnande sätt. Han hade med sig listor till förbuds-omröstningen.

Min kvinnliga släkting, som är af ett jämnt och lifslustigt gemyt, och håller sig på afstånd från de yttersta dagarnas grillfängerier, vägrade först att ta någon befattning med hans papper.

— För öfrigt har jag i all min dag tyckt om ett glas portvin till middagen, tillade hon, och det har jag ännu inte farit illa af.

— Å, svarade spetsskägget, inte blir det i verkligheten frågan om att ta bort öl och vin. Och för resten kommer inte förbudet att träda i kraft under de närmaste fyrtio åren.

Min tant är femtiotre år och tyvärr, som gamla ungarlar i allmänhet, en tämligen prononcerad egoist. Hon tog den för andra gången framsträckta listan. Jag förmodar, att hon i denna sekund tänkte som kung Hiskia vid profetian om Juda förestående ödeläggelse: »Allenast vare frid och lycka i min tid». Nog af, hon antecknade sitt namn på listan, enligt hvad hon anförtrodde mig några dagar senare, då vi vid ett glas chartreuse kåserade med hvarandra i hennes trefna budoar.

— Jaså, tant har också blifvit folkuppfostrare, sade jag med en lätt suck vid tanken på, att få höra sådant af mitt eget kött och blod. — Men har tant tänkt på, hvad det kommer att kosta.

— Kosta, sade tant och for samman.

— Under hundra millioner blir det inte.

Tant log lugnt. Likt alla fruntimmer anser hon staten för en besynnerlig, abstrakt motståndare, som icke kan nog dragas vid näsan genom smuggling och dylikt.

— Tant betalar nu tre hundra kronor i skatt om året. När spritförbudet genomförts, får tant nog minst fem hundra — och ändå inget portvin till middagen.

Den nätta gamla damen stirrade på mig med ögonen runda af förfäran.

— Säger du verkligen det. Den nedriga karlen! Men tror du inte jag kan få ändra mig?

— — —

En herre på Östermalm väcktes ur sin middagssömn af ett bland dessa sändebåd. Glad att med sin röst få bidra till bekämpandet af nationalolyckan, flög han likväl upp från soffan och satte pennan till papperet. Då hör han öfver sin axel:

— Tänker herrn skrifva på nej?

— Ja, naturligtvis.

I samma nu ryckes listan undan med orden:

— Nej, det skall jag be herrn inte göra, för jag vill så ogärna ha det första nejjet på min lista.

Och aposteln var redan halfvägs ute ur rummet.

Jörgen.

Borta alltså äfven han.

Det kom ju inte oförberedt. Den sirlige gamle herrn i cylindern och den ljusgrå syrtuten hade redan under några månader varit försvunnen från det flanerande Stockholms horisont. För de många, som i honom icke sett annat än ett gammalt Stockholmsoriginal med tvära pjäxor och franska damasker, en gubbe, som hytte åt framrusande automobiler och bröt af damparpolyer, när de petade honom i ansiktet, var han redan på väg att utplånas ur medvetandet.

Men Jörgen var någonting annat och mer.

Han var en af de starkaste och ljusaste personligheter den svenska publiciteten haft att uppvisa.

Ljusaste — på grund af sin klara, osentimentala, skärande intelligens. Starkaste — tack

vare sin medfödda, aldrig dagtingande själfkänsla och sin sällsynta tapperhet.

Om man med Nietzsche söker den förnäma personlighetens signatur i *Ehrfurcht für sich*, var Jörgen obestridligen en prehistorisk nietzschean. Han hyste en orubblig respekt icke bara för sig själf utan också för allt, som hörde till hans sfär. Denne kosmopolit och bondeföraktare hade sålunda satt »näringskyddet» på sitt program af det enkla skäl, att han själf varit tullman och fått skjuta på smugglare. Hans antimilitarism drabbade aldrig flottan — därför, att Jörgen själf stått på kommandobryggan till sin pappas ägande fartyg. Det var därför ett psykologiskt alldeles riktigt grepp, när Stendahl för att förmå Jörgen upphöra med gnatet mot »stinkestänkorna» eller »nidingskärrorna» bjöd ut honom på en automobil-tur. Det hjälpte också.

Jörgen var vidare en af de förnämsta stilister vi ägt, om det än är en öfverdrift att kalla honom för Sveriges förste kåsör. Det var Sturzenbecker. Men *ingen* svensk skribent har satt en så personlig accent på sitt skriftspråk. Den, som kallar Jörgens stil för skrufvad och affekterad, förråder bara sin grundliga okunnighet om hans

temperament. Jörgen talade fullständigt som han skref, hade alldeles samma ordval och vändningar, till den grad att det öfverhandtagande staccatot i hans stil speglar hans tilltagande andtäppa. Jag såg ofta honom arbeta. För hvar sats han fäste på papperet, läste han den mumlande för sig själf, pröfvande tonfallets naturlighet och osökthet. Att han kunde svarfva perioder lika bra som någon kanslisekreterare har han lagt i dagen i sina tidigare skrifter, icke minst i *Från polcirkel till vändkrets*.

Jörgens kvickhet var af en öfverraskande, original art. Den var för fin, hvass, satirisk för att framkalla sådana bifallsåskor som exempelvis den Engströmska. Men den själsförmögenhet, som på senare år nästan abnormt utvecklade sig hos honom, var minnet. Han kom ihåg allt, utom hvilka historier han redan berättat. Han hade det senaste halfseklets politiska historia i hufvudet.

Hans litterära insikter uppvisade betydligt större luckor. Den välvilliga ringaktning han kände för »skaldehjonen» — hvilka under Jörgens glanstid i Brunkebergs hotell brukade honoreras med ett glas Lacrymae Christi — sträckte sig äfven till de största. De synpunkter han anlade

på böcker, färgades ofta på ett kuriöst sätt af hans politiska åskådning. Jag vill sålunda minnas att *Jerusalem* anmälades i Figaro med orden: Hur kan man skrifva en roman i två tjocka delar om låga bonden?

Den ende diktare Jörgen verkligen såg upp till var Byron — väl mest på grund af hans kärlek till hafvet. Det väckte därför verklig för-
tviflan hos Jörgen, när hans vän Stendahl en gång på en förfrågan, om han läst Byron, replikerade:

— Menar du den länge tröge pojken i Nyheterna?

De personliga minnen jag har af en åttaårig bekantskap med Jörgen äro så mångfaldiga, att jag knappt kan gå in på dem. Helst vill jag tänka mig Jörgen i hans gamla näste under taket på Brunkebergs hotell, där alla stolar utom en voro belamrade af gamla tidningar och klipp, och där skåpen med de trettio bonjourerna, till hvilkas borstning onsdagen var anslagen, afdelade redaktionslokalen i två delar. Var vädret dåligt, dukades där med tidningspapper på redaktionsbordet, och som snaps serverades en italiensk vermouthe. Men jag minns också dagar, då det

skimrade utanför fönstren och Jörgen stökande som alltid i sin nattrock inne i rummen bad mig se efter, om det syntes några paraplyer på Brunkebergstorg.

— Ja, där ser jag verkligen en dam, som — —

— Asch, ett fruntimmer. Syns det *några* herrar, som ha paraply? — — Jaså, inte, då kunde vi kanske äta middag på Djurgårdsbrunn?

Så började omklädningen från topp till tå. Till och med strumporna och öfriga underkläder skulle bytas om. Och för hvart plagg påminde sig Jörgen en anekdot — den ena från Marocko 1870, den andra kanske från Haparanda på 60-talet. Så började då den trippande vandringen — så plebejiska fortskaffningsmedel som taxameter eller spårvagn kunde Jörgen ju icke anlita — och det drog därför ytterligare en eller annan timme om, innan man satt på Djurgårdsbrunns veranda. Och Jörgen i väntan på smörgåsbordet, pekande ut genom verandafönstret, utbrast någonting som:

— Ih, se på bondgräset — hur det spirar. Och se på kastanjerna. — —

— Det är inga kastanjer, kära Jörgen, det är björkar.

— Nej, förstår du dig på bondträden. Sikken en!

Sista gången jag träffade Jörgen var för någon vecka sedan på Hemgården. Han var då mycket trött och jag tänkte snarast lämna honom i fred. Men ju längre han talade, ju bättre blef han. De genomträngande starka grå ögonen började glittra, den hvita martialiska mustaschen som tillika med näskonturen gaf honom utseendet af fransk general, började sarkastiskt rycka. Han lefde upp i sina minnen, Bennich och Soto Maior och Buskalfvens redaktör blefvo aktuella igen. Han rasade och dundrade på nytt mot dumhet och skrymteri. Det var underbart att höra, hur alla känslor hållit sig friska och vredgade hos denne gamle man.

Vreden och hånet hos honom — det kände många. Färre voro de, som visste hvilket godt hjärta och hvilken trofasthet och ridderlig rätt-rådighet, som kännetecknade Jörgen. Men framför allt var han ärlig och oförfärad. Ligger det sanning i muhammedanernas tro, att skrymtarna komma längst ned efter döden, då bör han ha hamnat högt upp.

Mitt rundskueförslag.

Rundskueidén, ja.

Den är nog bra. Men jag tycker, att de blåa, bruna, gula och gröna häftena vädja för mycket till vetgirigheten och för lite till nyfikenheten, som bestämdt hos oss är en ännu starkare motor.

Se här min mildt beigefärgade lista:

Rosa Grünbergs klädloge.

Barcklinds våning.

Ranfts säng (han lär ju ligga på så mycket pjäser).

Emil Norlanders anteckningsbok.

Forsells gymnastikrum och boxhandskar.

Fru Cederström intime.

Riksbankens kassahvalf.

Norrlandsbankens portfölj.
Prins Eugens villa.
Knas Ofson i sin ateljé.
Grand hotells kök.
Svecofoben Kjellbergs hjärnkontor.

För den listan går det att ta 10 kronor.

Blick på framtiden.

Medan jag vid frukostkaffet ögnade genom dagens tidningar, fängslades min uppmärksamhet af en ny titel. *Husbesökare* stod där. Hvad kunde det vara för konstiga kristna. Ah, det var naturligtvis en ny benämning på dem, som lifnära sig genom allmosor vid dörrarna. Ja, det var verkligen inte för snart denna tillbakasatta och energiska corps fick en respektablare titel, äfven den.

Vid fortsatt studium kom jag likväl underfund med, att jag misstagit mig. Med »Husbesökare» menades de nykterhetsagenter, som gjort oss visit med en jalista i den framsträckta handen och en nejlista bakom ryggen.

I en rote hade räkningen så godt som

afslutats (det vill säga 8 hus voro ännu »under arbete»). 3,870 hade röstat ja, 173 nej.

Obestridligen mycket vackra siffror. Man tycker nästan, att nykterhetslagstiftning skulle vara öfverflödig i ett land, där en så uppslukande majoritet af befolkningen föraktar — och alltså icke begagnar — rusdrycker. De öfriga äro ju ett sådant försvinnande fåtal, att hela sällskapet kunde inspärras på alkoholisthem eller få ett skär i Bottniska viken upplåtet för sina otidsenliga orgier.

I det jag sänkte tidningen för att begrunda det lästa, som min gamle kristendoms lärare manat mig att alltid göra, föllo mina ögon på min spåde son, som i sorglös lek med en osthållare tumlade på mattan.

Hur mycket lyckligare och jämnare hans väg skulle bli än vår har varit, tänkte jag. En ungdom fri från frestelser! Aldrig skola dåliga kamrater kunna förleda honom att med dem skramla ihop till och under kortspel (kasino, $\frac{1}{2}$ -öres poäng med en månads betalningsanstånd) förtära en half butelj marsala, som jag minns hände mig i sjätte nedre. Den stora dag han vänder skolan ryggen för att ta sitt första steg

ut i lifvet, skall glädjen öfver det aflagda lärdomsprofvat och den fullgjorda plikten icke besmittas af några punschångor. Han skall icke som vi sjungande och med flammande kinder tåga rundt det festliga bålbordet med mössan lyft på käppspetsen. Hur vidrig denna hänryckning bör förefalla den kommande generationens ungdom! Mätte han aldrig få veta, att hans egen far deltagit i ett sådant uppträde!

Hela hans lifsriktning kommer helt naturligt att bli en solidare och nyktrare än vår, begrundade jag vidare, medan min son, trött på osthållaren, öfvergick till en kristallkaraff. I stället för kamratfester kommer han att ägna sin lediga tid åt allvarliga diskussioner. Baler kommer han inte att finna nöje i, om det är sant som de gamla sade: Nemo saltat sobrius. Tobak kommer han naturligtvis att förakta. Mer än offentliga nöjen intressera honom politiskt-sociala tecirklar och hygieniska föredrag —

Vid denna punkt i min tankegång spratt jag till. Dörren hade öppnats och barnets moder utbrast förfärad:

— Hvad är det med pojken? Du ser så underligt på honom —

— Tvärtom, svarade jag — jag betraktar honom med djup högaktning.

— Jag tyckte snarare det såg ut som medlidande.

of the British nation, in the year 1701, the
king, who was then James II. and VI. of
England and Scotland, died, and was
succeeded by his daughter, Mary II. who
was married to William III. of Orange.
The reign of Mary II. was short, and
she died in the year 1694, and was
succeeded by her husband, William III.
The reign of William III. was also short,
and he died in the year 1702, and was
succeeded by his daughter, Anne II. who
was married to George I. of Hanover.
The reign of Anne II. was also short,
and she died in the year 1702, and was
succeeded by her husband, George I.
The reign of George I. was also short,
and he died in the year 1727, and was
succeeded by his son, George II. who
was married to Caroline of Ansbach.
The reign of George II. was also short,
and he died in the year 1760, and was
succeeded by his son, George III. who
was married to Charlotte of Mecklenburg.
The reign of George III. was also short,
and he died in the year 1820, and was
succeeded by his son, George IV. who
was married to Maria II. of Portugal.
The reign of George IV. was also short,
and he died in the year 1830, and was
succeeded by his son, William IV. who
was married to Adelaide of Saxe-Meiningen.
The reign of William IV. was also short,
and he died in the year 1837, and was
succeeded by his daughter, Victoria II. who
was married to Albert of Prussia.

INNEHÅLL.

I.

Herrskapet Grönvalls symposier.

Ungdomen	7
Äfventyrsböcker	14
Aktuell etik	19
En historia om kvinnan af folket	27

II.

Husbondehistorier	37
Boan	43
Fläkten	47
På refugen	53
Postverket och äktenskapsfreden	58
Patriks desillusion	62

III.

Sommarnöje.

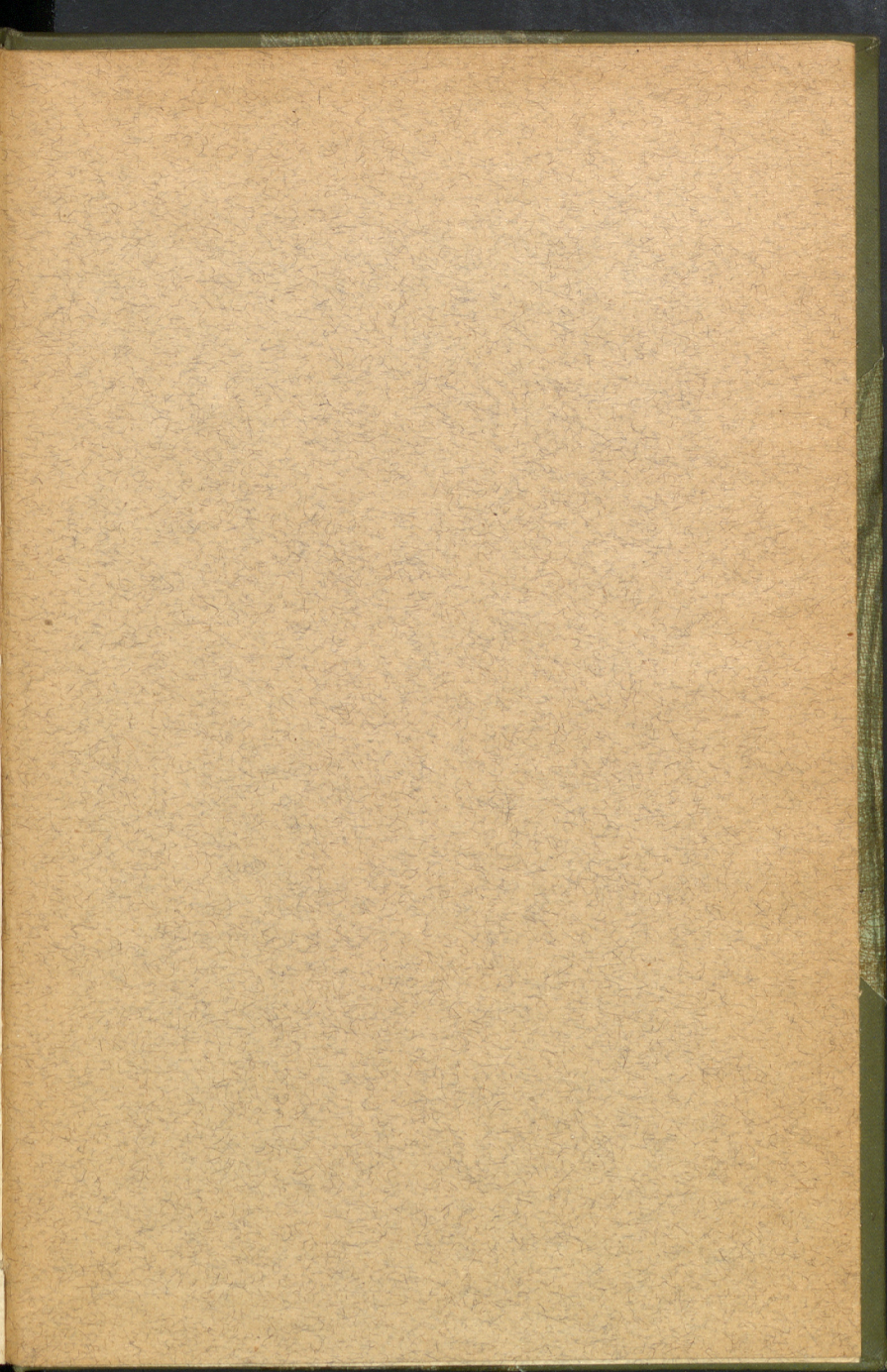
På rekognoscering	75
Utflyttning	79
Dagsregn	83

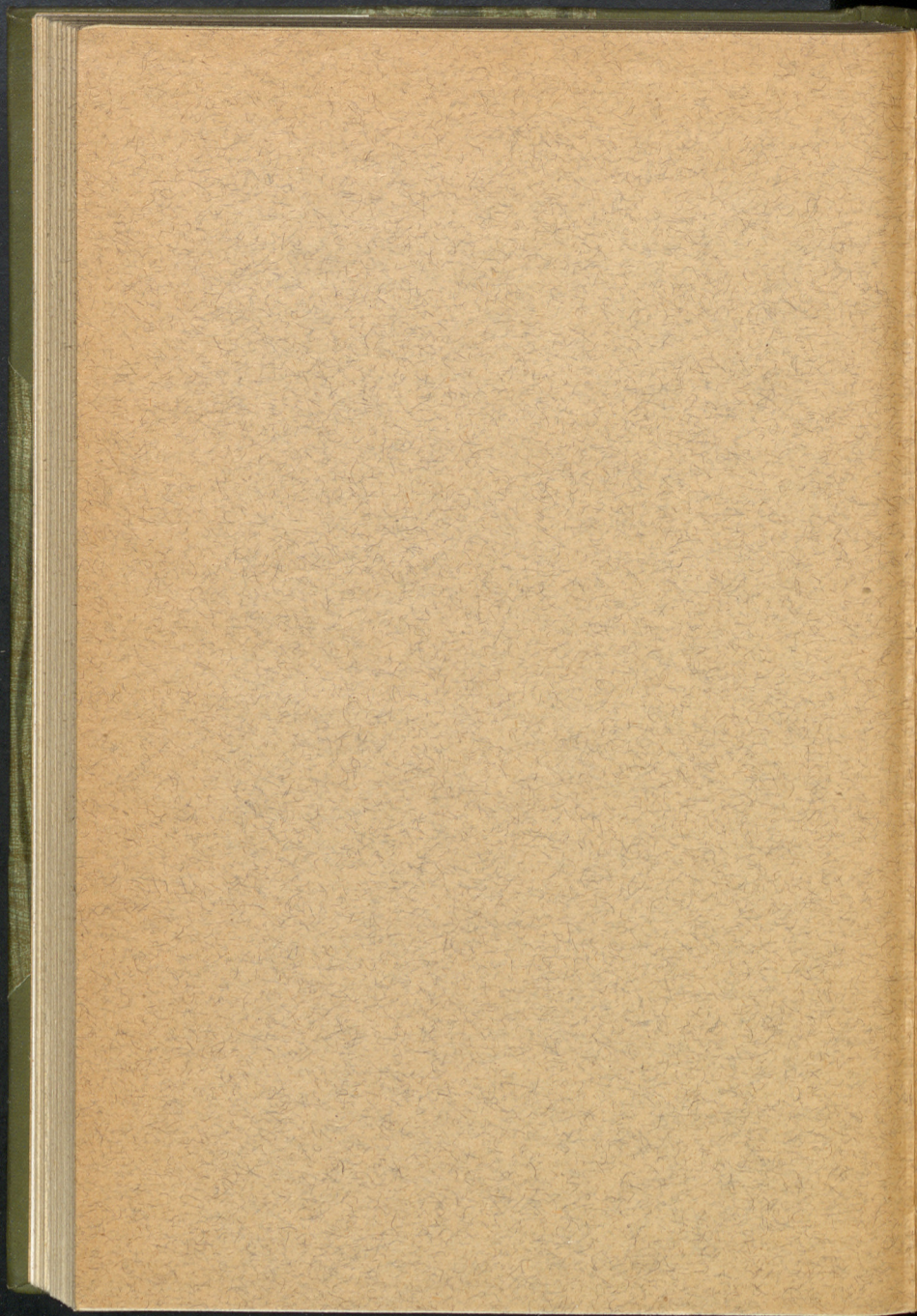
Herrarna komma	86
När äppelträden blommar	88
Midsommardans	91
Romantik	95
Om vegetarianism	100
Det lyckliga slutet — — —	105

IV.

Stationskyssar	109
Tänkaren och skärgårdsliggarna	113
Hur det känns att kantra	117
»Den är antik»	121
En cigarr	125
Tombola	128
Borgerlig tid	134
Första-oktober-filosofi	140
Apostlar	143
Jörgen	146
Mitt rundskueförslag	152
Blick på framtiden	154

*5
Torg
1891*

6000179237

Göteborgs universitetsbibliotek

